

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

**Milostná korespondence
Jindřicha VIII. a Anny Boleynové**

Bakalářská práce

Autor: Alena Koudelková
Studijní program: B7105 – Historické vědy
Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Beneš

Hradec Králové 2021

Zadání bakalářské práce

Autor: Alena Koudelková

Studium: F17BP0192

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název bakalářské práce: **Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové**

Název bakalářské práce AJ: The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Anglický král Jindřich VIII. z rodu Tudorovců je dodnes známý díky svým šesti manželstvím. Jako nejintenzivnější a historicky nejvýznamnější je vnímán jeho vztah s Annou Boleynovou, pro kterou se Jindřich neváhal rozejít jak se svou první manželkou, Kateřinou Aragonskou, tak s římsko-katolickou církví. Cílem této bakalářské práce je analýza korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Výzkum se bude zabývat jak obsahem jednotlivých dopisů, tak i celkovým vývojem korespondence včetně toho, jak se do ní promítala dobová politická situace. Součástí práce bude shrnutí důsledků, které Anglii přinesl vztah Jindřicha VIII. a Anny Boleynové.

A Collection of State Papers Relating to Affairs In the Reigns of King Henry VIII King Edward VI Queen Mary and Queen Elizabeth: From the Years 1542-1570, ed. Samuel HAYNES, London 1740.
The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes, ed. John LUCE, London 1906.
ERICKSON, Carolly, Great Harry: The Extravagant Life of Henry VIII, New York 1980. IVES, Eric, The Life and Death of Anne Boleyn, Oxford 2004. WARNICKE, Retha, The Rise and Fall of Anne Boleyn: Family Politics at the Court of Henry VIII, Cambridge 1989. WILSON, Derek, Henry VIII, London 2009. WOODING, Lucy, Henry VIII, London 2009.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Beneš

Oponent: doc. Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.11.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 2. 5. 2020

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Mgr. Miroslavovi Benešovi, za jeho vstřícný přístup a cenné rady, bez nichž by se tato práce neobešla.

Anotace

KOUDELKOVÁ, Alena. *Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2021, s. 50.

Bakalářská práce nesoucí název *Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové* se zabývá vývojem jednoho z nejvýznamnějších milostných vztahů v dějinách Anglie. Byl to právě vztah s Annou Boleynovou, pro který se Jindřich VIII. neváhal rozejít jak se svou první manželkou Kateřinou Aragonskou, tak s římsko-katolickou církví.

Tento výzkum se kromě vývoje milostného vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, rovněž věnuje politickým událostem na anglickém dvoře i mimo něj, které nějakým způsobem ovlivnily Jindřichův vztah s Annou Boleynovou, nebo byly jejich vztahem ovlivněny. Základ celého výzkumu je založen na analýze korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové a dalších pramenů, jejichž komparací a doplněním o poznatky z odborné literatury usilují o zmapování různých aspektů ovlivňujících vztah Jindřicha VIII. a Anny Boleynové.

Klíčová slova: Jindřich VIII., Anna Boleynová, rod Tudorovců, Anglie v 16. století, manželství, rozvod, milostná korespondence, sňatková politika v 16. století, anglická reformace.

Annotation

KOUDELKOVÁ, Alena. *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2020, 50 pp.

This bachelor thesis, *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn*, deals with the development of one of the most important love affair in the history of England. It was the relationship with Anne Boleyn that made Henry VIII to break with both his first wife, Catherine of Arragon, and the Roman Catholic Church.

Apart of the development of love affair of Henry VIII and Anne Boleyn, this research also deals with political events at the English Court, which in some way affect the relationship with Henry VIII and Anne Boleyn, or their relationship was affected. The basis of the whole research is built on the analysis of the correspondence of Henry VIII to Anne Boleyn and other sources. By the comparison of these sources and by the addition of findings in literature, the thesis is trying to reveal aspects affecting the relationship of Henry VIII and Anne Boleyn.

Keywords: Henry VIII, Anne Boleyn, House of Tudor, England in the 16th century, Marriage, Divorce, Love Letters, Marriage policy in the 16th century, English Reformation.

Obsah

Úvod	1
1. Prameny	4
1.1 Milostná korespondence Jindřicha VIII. v edicích 18. století.....	4
1.2 Milostná korespondence Jindřicha VIII. v edicích 19. století.....	8
1.3 Milostná korespondence Jindřicha VIII. v edicích 20. století.....	12
2. Stav dosavadního bádání	14
3. Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové	21
3.1 Počátky a vývoj vztahu	22
3.2 Potivá nemoc a léto 1528	30
3.3 Rozvod a politické pozadí korespondence	34
Závěr	43
Resumé	45
Seznam pramenů a literatury	46
Přílohy	50

Úvod

Předmětem zájmu této bakalářské práce je milostná korespondence anglického krále Jindřicha VIII. a jeho druhé manželky Anny Boleynové. Příběh obou zmíněných postav byl nesčetněkrát středem zájmu historiků napříč staletími, avšak co stálo za zrodem jednoho z nejznámějších vztahů anglické historie? Pro britské historiky se srovnatelná témata stala předlohou pro řadu výzkumů, nicméně v českém prostředí zájem o Jindřichovu milostnou korespondenci doposud představuje oblast prakticky neprobádanou, což mne spolu se zájmem o anglické dějiny raného novověku vedlo k volbě tohoto tématu pro můj výzkum, jehož prostřednictvím bych chtěla přispět k dosavadním textům skrze vlastní úhel pohledu.

Jindřich VIII. se narodil jako druhý syn Jindřicha VII. a Alžběty z Yorku. Anglickým králem se tak původně měl stát jeho starší bratr Artur, princ z Walesu, pro kterého otec sjednal sňatek se španělskou princeznou Kateřinou Aragonskou a čímž dosáhl prohloubení spojeneckých vazeb se Španělskem. V listopadu roku 1501 došlo ke sňatku mezi Arturem a Kateřinou Aragonskou, manželství však kvůli Arturově brzké smrti trvalo pouze rok. Po bratrově smrti se z Jindřicha stal následník trůnu, který měl po obdržení papežského dispenzu uzavřít sňatek s o pět let starší vdovou po svém bratrovi, s níž v budoucnu zplodil dceru Marii, která se měla stát první anglickou královnou. Avšak kromě pár šťastných společných let se nejednalo o šťastné manželství, což dokazuje i značné množství Jindřichových milenek.

Příčinou Jindřichovy frustrace z manželství s Kateřinou Aragonskou byla nejspíše také absence legitimního mužského následníka, který by umožnil pokračování rodu. Je třeba si uvědomit, že tudorská dynastie v Anglii vládla teprve od roku 1485 a bez zajištění legitimního nástupnictví její vláda nemohla mít dlouhého trvání. Touha po mužském dědici je proto patrná po celou dobu Jindřichovy vlády a nejvýrazněji pak u jeho rozhodnutí o rozvodu s Kateřinou Aragonskou a uzavření legitimního sňatku s její dřívější dvorní dámou Annou Boleynovou.

Anna Boleynová strávila dětství u francouzského dvora a do Anglie se vrátila roku 1522, přičemž už o rok později se stala dvorní dámou Kateřiny Aragonské. Počátek vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové se obvykle spojuje s rokem 1526 a byl to právě jejich vztah, který tak výrazně proměnil budoucí směřování anglických dějin.

Jak již vyplývá ze samotného názvu tohoto výzkumu, tak oblastí jeho primárního zájmu je analýza milostné korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, která se skládá z osmnácti dopisů zpřístupněných formou edic.¹ Výzkum se zabývá zejména rozborem a interpretací obsahu jednotlivých dopisů, jejichž prostřednictvím posléze dochází k představení počátku a vývoje vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Práce se však nesnaží interpretovat pouze vývoj milostného vztahu, nýbrž se zabývá i celkovou proměnou milostné korespondence v rozmezí let 1527–1528 včetně toho, jak se do ní promítala dobová politická situace.

Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové byla po mnoho let předmětem zájmu řady historiků, kteří se snažili odpovědět na velké množství nejrůznějších otázek, které se týkaly jak počátku a vývoje králova vztahu s Annou, tak rozvodu s Kateřinou Aragonskou, popř. rolí Anny Boleynové v politických dějinách raně novověké Anglie. Skupiny autorů se mezi sebou dodnes prou ohledně příčin nalezení Jindřichových milostných dopisů ve Vatikánu, o jejich chronologii nebo datací. Tento fakt proto dokazuje, že navzdory značnému zájmu historiků o milostnou korespondenci Jindřicha VIII. stále existuje řada nejasností, k jejichž objasnění mohou přispět nové metodické přístupy i odlišné úhly pohledu historiků.

Jedním z problémů, se kterými se však může tento výzkum potýkat je horší dostupnost moderních vědeckých prací na toto téma. Dosud přeložené publikace zaměřující se na milostnou korespondenci Jindřicha VIII. a Anny Boleynové jsou zaprvé často staršího data a zadruhé až příliš často hraničí s populárně naučnou literaturou. Z tohoto důvodu ve své práci čerpám téměř výlučně z anglicky psaných zdrojů. Další z překážek daného tématu je fakt, že ani jeden z aktérů po sobě nezanechal osobní deník, který by mohl posloužit jako zdroj informací o jejich milostném vztahu. Z tohoto důvodu je tento výzkum závislý na zkoumání písemností diplomatické a soukromé povahy, které byly v průběhu staletí zpřístupněny formou edic, a které zahrnují milostnou korespondenci Jindřicha VIII. Dalším problémem vybraného tématu je rovněž absence dopisů Anny Boleynové, což může vést k řadě nepodložených spekulací týkajících se jejího pohledu na vztah s anglickým králem.

Zmiňované edice s milostnou korespondencí lze rozdělit do tří základních skupin, a to podle období jejich vzniku, tj. na edice z 18., 19. a 20. století. Není překvapením, že díky velkému časovému rozpětí se editované prameny v ledasčem odlišovaly, a to

¹ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906.

především v interpretaci Jindřichových dopisů. Nejstarším souborem pramenů použitým pro tento výzkum je *Letters of K. Henry To Anne Boleyn*,² který prostřednictvím edice *Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus gestis Edwardi III.* zpřístupnil Thomas Hearne. Stěžejním pramenem v této práci je *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*,³ který editoval v roce 1906 John Luce.

Z hlediska stavu dosavadního bádání lze říci, že jak osobní osudy Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, tak dějiny tudorské Anglie dodnes patří k velmi populárním tématům, a proto není překvapením, že je seznam historiků věnujících se tomuto tématu natolik rozsáhlý. Z tohoto důvodu je dílčím cílem této práce představit pouze výčet těch autorů, kteří se nejvíce podíleli na zkoumání již zmiňovaného vztahu. Jako příklad můžeme jmenovat britského historika a profesora anglických dějin Erica Ivese, nebo dalšího britského historika Davida Starkeyho, který je rovněž odborníkem na rod Tudorců, a především na osobu Jindřicha VIII. Opomenuta by však neměla být ani americká historička Retha Warnicke, která se věnuje postavení žen v raném novověku a politice tudorského dvora. Z českých autorů zabývajících se dějinami tudorské Anglie nebo životem Jindřicha VIII. můžeme zmínit například Jana Chlubnu, Martina Kováře nebo překladatele Martina Hilského (viz seznam pramenů a literatury).

Bakalářská práce je rozdělena do tří kapitol, z nichž první a druhá se věnují podrobnějšímu představení stěžejních pramenů a stavu dosavadního bádání, včetně nejrůznějších metodických přístupů. Třetí a zároveň hlavní kapitola se zabývá analýzou milostné korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Tato kapitola se skládá z celkem tří podkapitol, z nichž každá klade důraz na jiný ze stěžejních aspektů vyplývajících z dochované korespondence.

² *Letters of K. Henry VIII to Anne Boleyn*, in: *Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus gestis Edwardi III.*, ed. Thomas HEARNE, Oxford 1720.

³ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906.

1. Prameny

Prameny vhodné pro zkoumání života anglického krále Jindřicha VIII. z rodu Tudorovců, popř. jeho druhé manželky Anny Boleynové, jsou z hlediska množství opravdu bohaté, avšak v rámci studia milostného vztahu obou jmenovaných s sebou přinášejí řadu překážek, které komplikují cestu k naplnění cílů této práce. Hlavní zdroj informací pro tento výzkum představují milostné dopisy Jindřicha VIII., které psal Anně Boleynové. Nemalou překážkou je však absence dopisů, které Jindřichovi napsala Anna. Krom toho ani jeden ze zmíněných aktérů po sobě nezanechal osobní deník, a proto je výzkum jejich vztahu založen na písemnostech diplomatické, ale především soukromé povahy, které byly v průběhu minulých staletí zpřístupněny formou edic.

Tyto edice lze rozdělit do tří skupin, a to podle období jejich vzniku. To je také příčinou rozčlenění první kapitoly do podkapitol věnovaných rozboru edic s milostnou korespondencí z 18., 19. a 20. století. Důvodem, proč se tato práce věnuje analýze pramenů od 18. století spočívá v tom, že právě v této době došlo ke zpřístupnění milostné korespondence formou edic, přestože se o existenci dopisů vědělo již dávno předtím.

Milostná korespondence nepředstavuje jediný zdroj zájmu následujících edic. S výjimkou dvou případů, které jsou tomuto tématu cíleně věnovány, jsou ostatní dopisy převážně začleněny do edic, které svůj zájem směřují spíše k souvisejícím dobovým událostem.

1.1 Milostná korespondence Jindřicha VIII. v edicích 18. století

Jelikož se tento výzkum zabývá jednou z nejzajímavějších milostných afér v anglických dějinách, tzn. vztahem Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, tak je zcela logické, že většina edic zaměřených na tuto problematiku bude napsána v anglickém jazyce. Právě díky tomu, že se Jindřichovy dopisy, ačkoli za nejasných okolností, dokázaly zachovat, mohly časem vzniknout edice, které nám dokládají jedno z významných období králova milostného života.

Je důležité podotknout, že dopisy se po smrti Anny Boleynové dostaly do Vatikánu⁴ a téměř dvě staletí neměl nikdo ponětí o jejich existenci. Jedním z prvních autorů, který

⁴ Milostná korespondence je dodnes uložena ve Vatikánské knihovně. Neví se přesně, jak se dopisy do Vatikánu dostaly, ale existuje řada teorií, kterým se věnuji v následující kapitole, viz Stav dosavadního bádání. David STARKEY, *Six wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 278.

je ve své edici zveřejnil, byl Thomas Hearne.⁵ Thomas Hearne byl anglický historik a archivář, který působil za vlády krále Jiřího I., tzn. na přelomu 17. a 18. století. Je nutné říct, že jeho edice věnované anglickým středověkým kronikám, sloužily jako významné zdroje bádání dalším budoucím historikům. Studoval v St. Edmund Hall v Oxfordu a v letech 1699–1715 působil jako asistent v oxfordské Bodleianově knihovně, kde velmi cenně přispěl k indexování a katalogizaci akvizic. Za zmínku stojí fakt, že o tuto pozici přišel v roce 1716 a to proto, že se postavil hannoverskému režimu krále Jiřího I. Pod touto záminkou se odebral zpět do Oxfordu, kde pokračoval v psaní kronik až do konce života.⁶

Hearneovy edice jsou velmi početné a zahrnují kromě mnoha vydání středověkých kronik i další témata, jako je *The Ductor Historicus*,⁷ tj. systém univerzální historie a chronologie od „počátku“ do roku 1714. Dále se Hearne věnoval také historii starověkých monarchií, císařů a měst. Není žádným překvapením, že rukopisy Thomase Hearnova jsou vzhledem k době jeho působení psané v latině. V roce 1720 byla vydána významná edice, do které Hearne poprvé zařadil i originální kopii dopisů Jindřicha VIII. adresovaných Anně Boleynové. Tyto dopisy byly zařazeny do svazku s názvem *Roberti de Avesbury Historia de mirabilibus gestis Edwardi III.*⁸ Tato edice byla sepsána v Oxfordu a dopisy jsou zde uvedeny v původním znění, tzn. tak jak je Jindřich VIII. napsal, a to tedy ve francouzštině i angličtině.⁹ Bohužel k dopisům psaným ve francouzském jazyce není v edici poskytnut anglický překlad. Mimo jiné jsou ve zmíněné edici přetištěny také královy iniciály v podobě, ve které je sám zapsal. Kopie těchto dopisů byly pořízeny v roce 1682 ve Vatikánu, kde jsou, jak již bylo zmíněno výše, rukopisy dodnes uloženy.¹⁰

Robert de Avesbury,¹¹ jehož tvorbu editoval Thomas Hearne, byl autorem kroniky *De gestis mirabilibus regis Edwardi tertii*, která se věnovala období do roku 1356.¹²

⁵ Thomas Hearne (*1678 – †1735) byl anglický historik a antikvář za vlády Jiřího I., který napsal významná díla, jako např. Úvod k starověkým a anglickým historikům. *Roberti de Avesbury Historia de mirabilibus gestis Edwardi III.*, ed. Thomas HEARNE, Oxford 1720.

⁶ Dostupné online (<https://www.britannica.com/biography/Thomas-Hearne>), [citováno k 29. 10. 2020].

⁷ Thomas HEARNE, *The Ductor Historicus: or A short system of Universal History and an Introduction to the Study of it*, London 1714.

⁸ *Letters of K. Henry VIII to Anne Boleyn*, in: *Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus gestis Edwardi III.*, ed. Thomas HEARNE, Oxford 1720.

⁹ *Tamtéž.*

¹⁰ *Tamtéž*, s. 362.

¹¹ Robert de Avesbury byl anglický historik, který působil jako tajemník u dvora arcibiskupa z Canterbury v Lambethu. Thomas HEARNE, *Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus gestis Edwardi III.*, Oxford 1720, s. 64.

¹² Dostupné online (<https://www.oxforddnb.com/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-23738>), [citováno k 29. 10. 2020].

Autorův hlavní zájem směřoval k vojenské historii a francouzským válkám a jen málo pozornosti bylo věnováno církevním a občanským záležitostem.¹³ Robert de Avesbury měl pro anglickou historiografii zvláštní význam, poněvadž do svých prací zahrnoval řadu původních dokumentů a dopisů. Jeho již výše zmíněnou práci publikoval roku 1720 Thomas Hearne. Milostná korespondence Jindřicha VIII., která se v této edici nachází, je přiložena v samotném závěru díla, což není ničím překvapujícím, poněvadž dopisy v době působení Roberta de Avesbury ještě neexistovaly a k této kronice je přiřadil až samotný Hearne.¹⁴ Proto i další pramen není věnován pouze milostné korespondenci. Jedná se totiž o edici, do které byly dopisy v rámci jejího utváření zařazeny. Hlavním důvodem, proč tomu tak bylo je fakt, že dopisy nebyly dlouho známé anglické veřejnosti, a tak se jimi, a také vztahem Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou dosud nikdo nezabýval. Avšak díky Hearnovi byly o několik let později zařazeny i do vydání svazku *The Harleian Miscellany*.¹⁵

Tato sbírka obsahuje materiály z knihovny hraběte z Oxfordu a hraběte z Mortimeru, které shromáždili a společně editovali Samuel Johnson a William Oldys v letech 1744–1753 pod londýnským vydavatelstvím Thomase Osborna.¹⁶ Celý titul nese název *A Collection of Scarce, Curious, and Entertaining Pamphlets and Tracts, As well in Manuscripts as in Print, Found in the late Earl Of Oxford's Library. Interspersed With Historical, Political, and Critical Notes*.¹⁷ Celkem bylo vydáno osm svazků, které obsahují celé spektrum různých témat a zaměření.

Hrabětem z Oxfordu, na něž samotný název odkazuje a jehož knihovna byla zdrojem textů, mohl být myšlen Robert Harley, první hrabě z Oxfordu a Mortimeru, ministr financí, a vedoucí ministerstva konzervativců za vlády královny Anny.¹⁸ Další variantou mohl být jeho syn Edward Harley, druhý hrabě z Oxfordu a Mortimeru. Oba se

¹³ *Tamtéž*.

¹⁴ *Letters of K. Henry VIII to Anne Boleyn*, in: Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus gestis Edwardi III., ed. Thomas HEARNE, Oxford 1720.

¹⁵ *The Harleian Miscellany: or, A Collection of Scarce, Curious, and Entertaining Pamphlets and Tracts, As well in Manuscripts as in Print, Found in the late Earl Of Oxford's Library. Interspersed With Historical, Political, and Critical Notes*, ed. Samuel JOHNSON – William OLDYS, London 1744-1753.

¹⁶ O. M. BRACK, ed. *Samuel Johnson's Proposals for the „Harleian Miscellany“* in: *Studies in Bibliography*, vol. 45, Virginia 1992, s. 127–130.

¹⁷ Thomas OSBORNE, ed. *The Harleian Miscellany: or, A Collection of Scarce, Curious, and Entertaining Pamphlets and Tracts, As well in Manuscripts as in Print, Found in the late Earl Of Oxford's Library. Interspersed With Historical, Political, and Critical Notes*, London 1744-1753.

¹⁸ Královna Anna (*1665 – †1714) byla poslední panovnicí z rodu Stuartovců, která stála u sjednocení Anglie a Skotska v roce 1707 a u konce války o španělské dědictví (1701–1714). O. M. BRACK, ed. *Samuel Johnson's Proposals for the „Harleian Miscellany,“* in: *Studies in Bibliography*, vol. 45, Virginia 1992, s. 127–130.

řadili k největším anglickým sběratelům knih, přičemž jejich sbírka patřila k těm nejrozsáhlejším dané doby. Později se tyto sbírky dostaly do vlastnictví státu a nyní jsou uloženy v Britské národní knihovně.¹⁹ Nicméně v prvním vydání *The Harleian Miscellany* se dozvídáme více o tom, proč tím, po kom byla sbírka pojmenována, byl Robert Harley. Robert Harley byl nejen členem Sněmovny lordů a hrabětem z Oxfordu, ale byl také vášnivým sběratelem knih a mecenášem umění. Proto mu byly věnovány přední stránky prvního vydání zmíněného pramene, ve kterém byly popsány jeho kladné vlastnosti a úspěchy.²⁰ Zajímavé je také to, že jeho sbírka knih čítala na jeden milion děl různých autorů, a tudíž není pochyb o jeho velkém přínosu pro následující generace.

Po jeho smrti v roce 1741 byly všechny knihy a rukopisy prodány knihkupci Thomasu Osbornovi, který v rozmezí let 1738–1741 najal Samuela Johnsona a Williama Oldyse, aby připravili katalog celé sbírky, tzv. *Catalogus Bibliothecae Harleianae*, publikovaný v letech 1743–1745, který by přilákal potenciální kupce.²¹ Součástí Osbornova plánu, jak zpět získat peníze investované do Harleianské knihovny, bylo přetištění vybraných náboženských a politických textů z 16. a 17. století do osmi svazků slavné *The Harleian Miscellany*. Stejně jako u katalogu, tak i v tomto případě Johnson a Oldys spolupracovali na jejich tvorbě a úpravě.²² Přestože tato edice čítá celkem osm svazků, tak milostná korespondence Jindřicha VIII. byla zahrnuta pouze do třetího vydání z roku 1745, a to pod názvem *Love-Letters from King Henry the Eighth, to Anne Boelyn: And two Letters from Anne Boleyn, to Cardinal Wolsey; with her Laft to Henry the Eighth*.²³ Na rozdíl od předchozí edice od Thomase Hearna, který doložil dopisy v původní verzi, jsou zde poskytnuty u francouzsky psaných dopisů také anglické překlady.

Další změnou oproti předchozí edici je, že nám zde autoři poskytli základní seznámení s oběma aktéry i s pozadím jejich korespondence. Mimo jiné se zde také pokusili o přibližné datové vymezení dopisů, které jak již víme, nebylo z korespondence známo. Pro výzkum vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, popř. jejich

¹⁹ *Tamtéž*, s. 127.

²⁰ William OLDYS, ed. *The Reasons Which Induced Her Majesty To Create the Right Honourable Robert Harley*, in: *The Harleian Miscellany*, vol. 1, London 1744, s. 2–3.

²¹ O. M. BRACK, ed. *Samuel Johnson's Proposals for the „Harleian Miscellany,”* in: *Studies in Bibliography*, vol. 45, Virginia 1992, s. 127–128.

²² *Tamtéž*.

²³ *Love-Letters from King Henry the Eighth, to Anne Boelyn: And two Letters from Anne Boleyn, to Cardinal Wolsey; with her Laft to Henry the Eighth*, in: *The Harleian Miscellany: or, A Collection of Scarce, Curious, and Entertaining Pamphlets and Tracts, As well in Manuscripts as in Print, Found in the late Earl Of Oxford's Library. Interspersed With Historical, Political, and Critical Notes*, ed. Samuel JOHNSON – William OLDYS, vol. 3, London 1745.

korrespondence je tato edice velice významná, a to především díky tomu, že je zde poskytnut jak překlad, informace o vývoji jejich „záležitostí,“ tak i datové vymezení, a proto se tato ediční sbírka stala jedním z nejzásadnějších výchozích zdrojů pro dobové i budoucí historiky. Milostná korespondence, která je v ní zahrnuta, byla mnohokrát přetištěna v pozdějších vydáních,²⁴ a také proto z ní čerpali i další autoři historických edic či publikací. Aby však nedošlo k mylné představě, tento pramen není jediným zdrojem, ze kterého ve svých edicích historikové čerpali, je však prvním uceleným dílem zaměřujícím se na milostný vztah Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, a to na základě informací vycházejících z jejich dopisů.

1.2 Milostná korespondence Jindřicha VIII. v edicích 19. století

Jindřichova milostná korespondence v edicích z 19. století má v této práci nejhojnější zastoupení, a proto je také nejobsáhlejší částí této kapitoly. Prameny z 19. století dokumentující vztah Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou a jejich milostnou korespondenci jsou pro tento výzkum zásadní, neboť na rozdíl od předchozích edic z 18. století, přichází s novými a rozšířenými poznatky souvisejícími s jejich milostným vztahem.

S narůstajícím zájmem o anglické dějiny, ale také o Jindřicha VIII. a Annu Boleynovou se objevovalo stále více nových informací a materiálů vhodných k odborné historické analýze, a proto následující čtyři edice nezahrnují pouze samotnou korespondenci či základní informace ke dvojici aktérů, ale také nové informace a souvislosti mezi událostmi u anglického dvora a zákulisím ovlivňujícím podobu jednotlivých dopisů. Výjimku tvoří pouze jedna z těchto edic, která zahrnuje veškerou domácí a zahraniční korespondenci Jindřicha VIII. a je v této práci zahrnuta proto, že to byla první edice, která uváděla přibližná či přesná data všech milostných dopisů.

Jedna z těchto edic byla vytvořena francouzským historikem Georgesem Crapeletem,²⁵ a byla vydaná pod názvem *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*.²⁶ Georges-

²⁴ např. v roce 1933 pod názvem „*The love letters to Anne Boleyn and two letters from Anne Boleyn to Cardinal Wolsey, with her last letter to Henry the Eighth, and the King's loveletter to Jane Seymour*,“ nebo v roce 1937 pod názvem „*Henry VIII to Anne Boleyn: the love letter*.“

²⁵ Georges-Adrien Crapelet (*1789 – †1842) byl francouzský spisovatel, tiskař a knihkupec, který byl známý především pro svou ediční činnost. Místem jeho působení byla Paříž, kde sídlila i jeho knihtiskárna Imprimerie Crapelet. Z jeho publikační a ediční činnosti můžeme jmenovat např. Georges CRAPELET, *Souvenirs de Londres en 1814 et 1816*, Paris 1817, Georges CRAPELET, *Anne Boleyn, par l'auteur des Souvenirs de Londres*, Paris 1831, Georges CRAPELET, *Études pratiques et littéraires sur la typographie*, Paris 1837.

²⁶ *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*, ed. Georges CRAPELET, Paris 1826.

Adrien Crapelet byl francouzský spisovatel, tiskař a knihkupec působící v Paříži v letech 1789–1842, který se k samotnému psaní a tisknutí publikací dostal po smrti svého otce v roce 1806. Tehdy zdědil obchod s knihtiskem a stal se významným francouzským tiskařem. O jeho významu vypovídá také fakt, že byl členem Společnosti pro dějiny Francie, a také byl prezidentem Královské společnosti starožitníků ve Francii.²⁷

Na počátku 19. století se originální rukopisy dostaly do Paříže, konkrétně do Královské knihovny, kde zůstaly dalších 18 let.²⁸ Důvodem k tomu, proč se dopisy do Paříže dostaly, bylo podepsání tzv. Toletinské smlouvy,²⁹ podle níž měl být papež povinen dodat na pět set rukopisů Francouzům. Do Paříže se tak rukopisy, včetně dopisů Jindřicha VIII., dostaly v prosinci roku 1797.³⁰ Během toho času vytvořil Martin Meon,³¹ francouzský knihovník a medievalista, jejich kopie, které následně zůstaly uloženy v Královské knihovně. Na základě těchto kopií byla v roce 1826 vytvořena Crapeletem edice *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*.³² Jedinou výjimku tvořily dva dopisy, tj. dopis v pořadí pátý a dvanáctý, které nebyly poskytnuty v překladu od společnosti Meon, nýbrž byly převzaty z edice Thomase Hearna a následně přeloženy do francouzštiny.³³ Oproti ostatním edicím se tato liší tím, že je celá sepsána ve francouzštině, vyjma dopisů, u kterých byl poskytnut překlad do angličtiny. Crapelet se v tomto díle podstatně více zabýval společnou historií Anny Boleynové a Jindřicha VIII. Oproti *The Harleian Miscellany*, kde je v rozsahu několika stran shrnuto pouze historické pozadí jejich vzájemné korespondence, se u této edice autor mnohem více věnoval i aktérům samotným, ačkoli mohu s jistotou říct, že největší pozornost byla směřována k Anně Boleynové. Možnou příčinou, proč tomu tak bylo, mohla být autorova práce na dalším díle věnovaném výhradně Anně Boleynové, a to *Anne Boleyn, par l'auteur des „Souvenirs de Londres“*³⁴ z roku 1831. Můžeme se zde dočíst o životě Anny Boleynové, o letech,

²⁷Augustin BONNETTY, ed., „Nécrologie des auteurs morts pendant l'année 1842, avec la liste de leurs ouvrages classés par ordre chronologique“ in: *Annales de Philosophie Chrétienne*, vol. 27, Paris 1843, s. 72–73.

²⁸ *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*, ed. Georges CRAPELET, Paris 1826, s. 6.

²⁹ Tolentinská smlouva, tj. Treaty of Tolentino, byla mírová smlouva mezi revoluční Francií a Papežským státem podepsaná 19. února 1797, a která ukládala kapitulační podmínky Papežskému státu. Kromě povinnosti dodat Francii na 500 rukopisů, obsahovala např. vyplacení 30 milionů franků, a také potvrzovala zabavení uměleckých pokladů z Vatikánu.

³⁰ *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*, ed. Georges CRAPELET, Paris 1826, s. 6.

³¹ Dominique Martin Meon byl francouzský knihovník, medievalista a romanista, který působil v letech 1807–1826 jako asistent kurátora v oddělení rukopisů Národní knihovny v Paříži. Byl vědeckým redaktorem francouzských textů ze středověku a také hojně spolupracoval s Georgesem Crapeletem, jemuž poskytl nejen kopie dopisů Jindřicha VIII., ale také texty k jeho dalším sbírkám.

³² *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*, ed. Georges CRAPELET, Paris 1826.

³³ *Tamtéž*, s. 6.

³⁴ Georges CRAPELET, *Anne Boleyn, par l'auteur des Souvenirs de Londres*, Paris 1831.

kdy působila jako anglická královna, či o Jindřichově rozvodu s Kateřinou Aragonskou. V neposlední řadě nesmí chybět ani dopisy samotné, které jsou uvedeny jak ve francouzském, tak v anglickém překladu.³⁵

Neméně významnou roli v této práci sehrál anglický archivář James Orchard Halliwell Phillipps,³⁶ který byl významným sběratelem Shakespearovských děl a dalších s ním souvisejících dokumentů. Byl autorem sbírky pramenů dokumentující Shakespearův život a jeho dílo. Halliwell-Phillipps začal se svou sběratelskou zálibou ještě během svých studií na Jesus College v Cambridge, kde studoval matematiku. Nicméně jeho vášeň pro sběr knih ho brzy dovedla k tomu, že obrátil svou pozornost ke studiu raně novověké anglické literatury, a především k dílům Shakespearovým, popř. k anglické renesanci. Halliwell-Phillipps byl dokonce v osmnácti letech zvolen členem Královské společnosti a stal se uznávaným odborníkem na Shakespearův život a na období, ve kterém žil a tvořil svá díla.³⁷ Phillipps byl však také autorem dvoudílné sbírky pramenů dokumentující diplomatickou činnost anglických králů s názvem *Letters of the Kings of England*,³⁸ která byla vydána roku 1846 v Londýně. A mezi těmito prameny se nacházela také soukromá korespondence Jindřicha VIII.

První díl edice obsahuje korespondenci králů počínaje Richardem I. z 12. století a konče Jindřichem VIII. v 16. století.³⁹ Jedná se o výběr z korespondence každého jednoho anglického panovníka, která nějakým způsobem ovlivnila vývoj anglických dějin. A právě v tomto prvním díle se nachází pro tuto práci stěžejní milostná korespondence s Annou Boleynovou.⁴⁰ Zásadní je proto, že poskytuje nový způsob nahlížení na vztah Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou, než tomu bylo u předchozích edic. Halliwell-Phillipps se zde snaží interpretovat dosavadní teorie o tom, proč se dopisy zachovaly a jak se dostaly do Vatikánu. Dále přichází s návrhy, kdy mohly být dopisy sepsány, popř. se snaží zachytit paralely mezi jejich vztahem a děním u anglického dvora.⁴¹ Druhý díl

³⁵ *Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn*, ed. Georges CRAPELET, Paris 1826.

³⁶ James Orchard Halliwell Phillipps (*1820 – †1889) byl anglický antikvář, literární vědec a významný sběratel shakespearovských děl. Z jeho nejznámějších prací můžeme jmenovat edici *Outlines of the Life of Shakespeare*, ed. J.O. Halliwell, London 1881–1887, *The Life of William Shakespeare*, ed. J. O. Halliwell, London 1848, *Shakesperianna: A Catalogue of The Early Editions of Shakespeare's Plays*, ed. J. O. Halliwell, London 1841, *A Brief Hand-list of Books*, ed. J. O. Halliwell, London 1842–1859.

³⁷ Sidney LEE, ed., *Dictionary of National Biography*, vol. 24, New York 1890, s. 115–116.

³⁸ *Love-Letters of Henry VIII*. in: *Letters of the Kings of England*, ed. J.O. HALLIWELL-PHILLIPPS, vol. 1., London 1846.

³⁹ Richard I., Henry III, Edward I, Edward II, Edward III, Richard II, Henry IV, Henry V, Henry VI, Edward IV, Richard III, Henry VII, Henry VIII.

⁴⁰ *Love-Letters of Henry VIII* in: *Letters of the Kings of England*, ed. J.O. HALLIWELL-PHILLIPPS, vol. 1., London 1846, s. 297–322.

⁴¹ *Tamtéž*.

této sbírky pramenů nám již nepřináší žádné významné poznatky ohledně vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, protože se již věnuje období vlády Jindřichových potomků.

Následující a zároveň poslední pramen z 19. století se již primárně nevěnuje milostné korespondenci Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, ale přesto se v něm dopisy objevují. Jedná se o sbírku pramenů obsahující veškerou korespondenci spojenou s Jindřichem VIII., mezi níž nechybí ani dopisy adresované Anně Boleynové. Tato sbírka dokumentů a dopisů byla zařazena do edice pod názvem *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*,⁴² jejímž autorem byl anglický historik John Sherren Brewer.⁴³ John Brewer pracoval na Královské univerzitě v Londýně jako profesor anglické literatury, a také jako lektor moderní historie. Mimo jiné také působil jako žurnalista a psal sloupky v novinách, jako jsou *The Morning Post*, *The Morning Herald* a v *The Standard*.⁴⁴ V roce 1856 byl pověřen k přípravě kalendáře státních dokumentů Jindřicha VIII. pro Britské muzeum.⁴⁵

Dopisy a dokumenty o vládě Jindřicha VIII. jsou uchovány v *Public Record Office* v Britském muzeu. Jedná se o vícesvazkové vydání dokumentů z období vlády Jindřicha VIII., které editovali John Sherren Brewer, James Gairdner a Robert Brodie v letech 1862–1932.⁴⁶ Dochované dokumenty z archivu Britského muzea a dalších anglických archivů jsou v edicích uváděny chronologicky. Důležité je, že texty zde nejsou uváděny v celém znění, nýbrž jsou mírně shrnuty a upraveny. Dále jazyková stránka jednotlivých dokumentů postupně prošla mírnou aktualizací, aby byla zachována jejich srozumitelnost pro nové generace, zároveň byl text doplněn o řadu poznámek a vysvětlivek.⁴⁷ Největší

⁴² *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*, ed. John Sherren BREWER, vol. 4, London 1875.

⁴³ John Sherren Brewer (*1810 – †1879) byl anglický historik a spisovatel, žurnalista, profesor angličtiny, literatury a lektor moderní historie. Z jeho nejznámějších prací můžeme jmenovat právě edici *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*, ed. John Sherren BREWER, vol. 1, London 1862. *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*, ed. John Sherren BREWER, vol. 2, London 1862. *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*, ed. John Sherren BREWER, vol. 3, London 1867. *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*, ed. John Sherren BREWER, vol. 2, London 1875. Dále „*Monumenta Franciscana*,“ ed. John Sherren BREWER, London 1858.

⁴⁴ Leslie STEPHEN, ed., *Dictionary of National Biography*, vol. 6, New York 1886, s. 294–295.

⁴⁵ *Tamtéž*.

⁴⁶ První čtyři svazky zaměřující se na roky 1509–1530 editoval samotný John Brewer a to v letech 1864–1876. Po jeho smrti editoval James Gardnier dalších devět svazků, zaměřujících se na léta 1531–1538. Posledních osm svazků věnujících se rokům 1539–1537 pak upravili společně s Robertem Brodiem v letech 1894–1910. Po jejím dokončení byly ale naleznuty některé nedostatky a chyby, tudíž byly některé svazky rozšířeny, a navíc v letech 1929 a 1932 byly rovněž publikovány dva svazky skládající se z potřebných dodatků.

⁴⁷ *Letters and Papers, Foreign and Domestics, of the Reign of Henry VIII*, ed. John BREWER, vol. 4, London 1875.

přínos pro tento výzkum však představuje třetí díl této edice, který je ohraničen léty 1524–1530, a ve kterém jsou uvedeny Jindřichovy dopisy pro Annu Boleynovou.⁴⁸ Důvodem, proč je zde edice zařazena je Brewerův přínos v bádání, a to konkrétně v datování dopisů. U žádné předchozí edice totiž srovnatelná datace nebyla k dispozici, zde je však u každého dopisu uvedeno datum.

1.3 Milostná korespondence Jindřicha VIII. v edicích 20. století

Poslední část této kapitoly, věnující se pramenům z 20. století je poměrně specifická, protože se zaměřuje pouze dvě edice, které se věnují milostné korespondenci. Ve 20. století se historici zaměřovali především na práci se staršími edicemi, přesto máme k dispozici další dva prameny, které se od sebe dost liší.

Z těchto edic se nám jako první nabízí *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn; with notes*,⁴⁹ jejímž editorem byl John Luce, a poté sbírka obsahující výběr z králových dopisů a dokumentů s názvem *The Letters of King Henry VIII*⁵⁰ editovaná Muriel Byrnm. Obě jmenované edice mnohé spojuje i odlišuje, neboť obě byly vydány ve 20. století a obě obsahují milostnou korespondenci Jindřicha VIII. Přesto se Byrnova sbírka od té Luceho liší svým rozšířeným obsahem. Hlavním rozdílem mezi oběma prameny je tak jejich zaměření. Zatímco Luceho edice se věnuje výhradně milostným dopisům, tak Byrne ve své edici přikládá další vybrané dopisy z let Jindřichovy vlády.

Luceho edice nabízí nové chronologické uspořádání dopisů, a to na základě nových poznatků, a také díky rostoucímu zájmu o tuto korespondenci. John Luce zde přidal i část textu, která je přetištěna z dřívější edice od Halliwella-Phillippse,⁵¹ aby tak poukázal na změnu, ke které došlo v rámci řazení dopisů.⁵² V poznámkách se také nachází příslušná datace spolu s vysvětlivkami některých spojení, která nám tak umožňují lepší pochopení souvislostí i samotného textu.⁵³ A ačkoli tato edice přichází s novou chronologií pro výzkum korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, tak zde nenacházíme žádný doplňující text, který by novým historickým výzkumům přispěl něčím novým a užitečným.

⁴⁸ *Tamtéž.*

⁴⁹ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906.

⁵⁰ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936.

⁵¹ *Love-Letters of Henry VIII.*, in: *Letters of the Kings of England*, ed. J.O. HALLIWELL-PHILLIPPS, vol. 1., London 1846.

⁵² *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906., s. 56.

⁵³ *Tamtéž.*

Přesným opakem je druhá a poslední edice této kapitoly, v níž narozdíl od té předchozí nalezneme řadu doplňujících informací, které jsou užitečné pro analýzu milostné korespondence. Byrne v předmluvě předkládá základní informace ohledně zaměření své edice. Ta totiž nezahrnuje veškerou korespondenci Jindřicha VIII., která podle Byrne připomíná spíše rozsáhlou změť různých druhů dokumentů. Jeho edice se stejně tak nevěnuje celému období Jindřichovy vlády, což je také důvodem, proč se Byrn ve své práci zaměřil pouze na vybrané dopisy. Svůj zájem směřoval k představení rozvoje Jindřichova osobnostního růstu jakožto monarchy, včetně hledání paralel mezi jednotlivými dopisy a politickými či jinými událostmi.⁵⁴ Druhá část této edice je věnována analýze Jindřichova vztahu s Annou Boleynovou, ale také jeho snahám o změny v rámci zákonů o nástupnictví na anglický trůn.⁵⁵

⁵⁴ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 9–20.

⁵⁵ *Tamtéž*.

2. Stav dosavadního bádání

Období vlády anglického krále Jindřicha VIII. z rodu Tudorovců představuje jeden z nejatraktivnějších předmětů odborného zkoumání, který se těší velkému zájmu i v dnešní době. A to navzdory faktu, že o různých aspektech jeho vlády bylo již napsáno značné množství knih. Velkému zájmu se těší i Jindřichův osobní život, a to především kvůli jeho šesti manželstvím, jejichž zásluhou se stal jedním z nejznámějších panovníků Anglie. Především jeho druhé manželství s Annou Boleynovou se stalo předmětem zájmu mnoha historiků, protože jej doprovází řada kontroverzních událostí.

V této kapitole se pokusíme o představení stěžejních děl a výzkumů dokumentujících stav dosavadního bádání, jehož cílem bylo zmapování Jindřichova vztahu s Annou Boleynovou, popř. událostí, na které je možné nahlížet jako na důsledek jejich manželství. Kapitola je členěna chronologicky, přesto je nutné podotknout, že výběr autorů je tematicky vymezen pouze na ty, kteří se ve svých pracích podílejí na výzkumu vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Důvodem mého postupu je fakt, že o obou zmíněných aktérech vyšla řada odborných prací, avšak primárním zájmem tohoto výzkumu není představení jednotlivých aktérů, nýbrž zhodnocení jejich vztahu na základě analyzované milostné korespondence.

Prvním z vybraných autorů, který se ve své práci věnoval vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové je Elizabeth Benger,⁵⁶ jejíž publikace *Memoirs of the Life of Anne Boleyn, Queen of Henry VIII*⁵⁷ představuje nejstarší práci tohoto druhu, s níž jsem ve svém výzkumu pracovala, přičemž byla vydána již v roce 1821. Elizabeth Bengerová byla motivována k sepsání svého díla tím, že si uvědomovala dobové nedocení Anny Boleynové, protože se na jedné straně setkávala s její nekritickou chválou a na straně druhé s nedůvěrou v její schopnosti a politický vliv. Bengerová však toužila po přiblížení života Anny Boleynové v plném rozsahu, k čemuž využila propojení jejího osobního života s politickými událostmi, v nichž sehrála významnou roli. Neopomenula zahrnout rovněž milostnou korespondenci Jindřicha VIII., avšak aby nedošlo k nepochopení, tak autorka popsala také zvyky a chování běžné pro Anglii 16. století.⁵⁸

⁵⁶ Elizabeth Benger (*1775 – †1827) byla autorkou mnoha románů a básní, která později obrátila svůj zájem od fiktivního vyprávění k biografiím a kritice, které tvořila na katedře historie. Z její publikační činnosti můžeme jmenovat například Elizabeth Benger, *Memoirs of the late Mrs. Elizabeth Hamilton*, London 1818. Elizabeth Benger, *Memoirs of the Life of Mary, Queen of Scots*, London 1823.

⁵⁷ Elizabeth Benger, *Memoirs of the Life of Anne Boleyn, Queen of Henry VIII*, London 1821.

⁵⁸ *Tamtéž*, s. 212–226.

O několik let později představila svůj výzkum anglická spisovatelka Agnes Stricklandová,⁵⁹ jejíž osmidílná publikace *Lives of the Queens of England*⁶⁰ věnující se životním příběhům anglických královen se stala předlohou mnoha dalším historikům, kteří se věnovali milostnému vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Tato osmidílná série, kterou napsala ve spolupráci se svou sestrou Alžbětou, a která byla poprvé publikovaná v letech 1840–1849, byla jejím nejambicióznějším projektem. Autorka v těchto publikacích představuje biografie anglických královen od Matyldy Flanderské po královnu Annu.⁶¹

Autorka ve svých publikacích čerpala z četné řady zdrojů, které neopomněla v úvodu svých studií jmenovat. Včetně množství dobových dokumentů zahrnula do své práce i soukromé korespondence, včetně té nejdůležitější, milostné korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Propojením osobního života Anny Boleynové s politickým děním a zahrnutím korespondence Jindřicha VIII. se autorka snažila celistvě představit podstatu významu Anny za éry tudorovců a její role v ní.⁶²

Zhruba o 30 let později došlo k vydání publikace Paula Friedmanna,⁶³ který se ve svém výzkumu detailně věnoval životu Anny Boleynové. Jedná se o jedno z nejstarších děl věnujících se Anně Boleynové, neboť bylo vydáno již v roce 1884 a v budoucnu z něj čerpala řada historiků.

Na rozdíl od předchozích publikací, které se věnovaly tématu Anny Boleynové pouze v několika kapitolách, se Friedmann vydal odlišnou cestou. Autor zde však nepředstavuje podrobnou biografii Anny Boleynové ani se detailně nevěnuje historií její doby. Naopak se Friedmann snažil načrtnout události za vlády Jindřicha VIII., které byly důvěrně spojené se jménem Anny Boleynové.⁶⁴ Zdroje, ze kterých Friedmann čerpal, lze rozdělit do pěti kategorií. Jednalo se o korespondenci Jindřicha VIII. a jeho ministrů, dále o korespondenci Karla V., francouzských šlechticů a státníků, hlášení papežských agentů

⁵⁹ Agnes Strickland (*1796 – †1874) byla anglická historička a spisovatelka, jejímž nejznámějším dílem byla osmidílná publikace s názvem *Lives of the Queens of England*, kterou publikovala v letech 1840–1849. Z dalších děl můžeme jmenovat například Agnes STRICKLAND, *Lives of the Queens of Scotland*, London 1851–1859., nebo *The Letters of Mary Queen of Scots*, London 1842–1843.

⁶⁰ Agnes STRICKLAND, *Lives of the Queens of England*, vol. 4, Philadelphia 1852.

⁶¹ Matylda Flanderská byla anglická královna a manželka Viléma I. Dobývatele. Královna Anna neboli Anna Stuartovna (*1665 – †1714) byla královnou Anglie, Skotska a Irska.

⁶² Agnes STRICKLAND, *Lives of the Queens of England*, vol. 4, Philadelphia 1852.

⁶³ Paul Friedmann (*1840 – †1900) byl německý filantrop a sionista, který většinu svého života strávil v Londýně.

⁶⁴ Paul FRIEDMANN, *Anne Boleyn: A Chapter of English History 1527–1535*, London 1884, s. 6–24.

nebo dopisy z neutrálních zemí. Poslední velkou skupinu tvořily deníky, kroniky, paměti a různé obdobné dokumenty.⁶⁵

Z hlediska pramenné odbornosti nezaostává ani další publikace,⁶⁶ jejímž autorem byl anglický historik Martin Hume.⁶⁷ Přestože se jeho závěry příliš neliší od předchozích autorů, nalezneme v tvorbě Huma několik odlišností. Martin Hume dlouhá léta pobýval ve Španělsku, a tak jednou z hlavních odlišností jeho výzkumu je práce s širokým spektrem španělských pramenů. Nutno podotknout, že v předchozích letech editoval i několik knih věnující se španělským dějinám.⁶⁸ Vzhledem k tomu, že osudy Anny Boleynové a Jindřicha VIII. jsou úzce spjaty s Kateřinou Aragonskou, nabízí Humovy znalosti španělských pramenů hlubší propojení s problematikou anglo-španělských vztahů.

V roce 1989 vydala svou publikaci o Anně Boleynové americká historička Retha Warnicke,⁶⁹ která je známá pro své kontroverzní teorie o životě druhé manželky Jindřicha VIII. Retha Warnicke ve své monografii s názvem *The Rise and Fall of Anne Boleyn*⁷⁰ přichází s analýzou klíčových fází Anina života a obzvláště s její rolí v anglické politice 16. století. Zvláštní důraz autorka kladla rovněž na pravidla a konvence společnosti, ve které Anna hrála důležitou roli. Ve své studii Retha Warnicke čerpala ze svých článků o Anně Boleynové, z nichž každý zkoumal konkrétní kontroverzní téma z jejího života.⁷¹ Jako příklad můžeme zmínit popis Anina místa v rodinných politických strategiích rodu Boleynů nebo teorii o tom, že Anna v lednu 1536 potratila, přičemž nenarozeným dítětem měl být chlapec, což způsobilo nárůst počtu jejích nepřátel a kritiků odkazujících se na

⁶⁵ Paul FRIEDMANN, *Anne Boleyn: A Chapter of English History 1527–1535*, London 1884, s. 6–24.

⁶⁶ Martin HUME, *The Wives of Henry the Eight and the Parts They Played in History*, London 1905.

⁶⁷ Martin Hume (*1847 – †1910) byl anglický historik, jehož specializací byly dějiny raně novověké Anglie. Z jeho nejznámější tvorby můžeme jmenovat například Martin HUME, *Two English Queens and Philip*, London 1908. Martin HUME, *Treason and Plot, Struggles for Catholic Supremacy in the Last Years of Queen Elizabeth*, London 1908.

⁶⁸ Například Martin HUME, *Modern Spain 1788–1898*, London 1899. Martin HUME, *The Court of Philip IV. Spain in Decadence*, London 1907. Martin HUME, *Spain: Its Greatness and Decay, 1497–1789*, London 1899.

⁶⁹ Retha Marvine Warnicke je americká historička a profesorka působící na *Arizona State University*, která se specializuje na politiku tudorského dvoru a otázky žen v raném novověku. Nejvíce se proslavila svou obsáhlou prací o životě Anny Boleynové. Z její další publikační činnosti můžeme jmenovat například Retha WARNICKE, *Mary, Queen of Scots*, New York 2006. Retha Warnicke, *Wicked Women of Tudor England*, New York 2012. Retha WARNICKE, *Women of the English Renaissance and Reformation*, London 1983.

⁷⁰ Retha WARNICKE, *The Rise and Fall of Anne Boleyn*, Cambridge 1989.

⁷¹ Retha Warnicke, *Anne Boleyn's Childhood and Adolescence*, *The Historical Journal*, 28, č. 4, 1985, s. 939–952. Retha WARNICKE, *The Eternal Triangle and Court Politics: Henry VIII, Anne Boleyn, and Sir Thomas Wyatt*, *Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, 18, č. 4, 1986, s. 565–579.

obavy z čarodějnictví a sexuální hereze, které se postupně promítly do obvinění, která vedla až k její popravě.⁷²

Za necelé dva roky poté, co Retha Warnicke přišla se svým výzkumem, vydal Eric Ives⁷³ článek v periodiku *The Historical Journal*, ve kterém její výzkum podrobil ostré kritice, a to především kvůli jejím pochybným teoriím nepodloženým důvěryhodnými fakty. Její výzkum označil za fikci. Ives se rovněž neztotožňoval s jejími názory ohledně Anina věku nebo s teorií o jejím obviněních z čarodějnictví.⁷⁴ Ještě v témže roce vyšel další článek v *The English Historical Review*, jehož autor George Bernard,⁷⁵ v něm tvrdě kritizoval některé teorie Rethy Warnicke. Především nesouhlasil s jejím tvrzením ohledně Jindřichovy víry, že Anna byla čarodějnice, která ho očarovala, aby si ji vzal. Rovněž zdůrazňuje, že neexistuje jediný důkaz, který by její tvrzení podpořil.⁷⁶

S odlišným přístupem k dané problematice přišla až anglická spisovatelka Antonia Fraser.⁷⁷ Na rozdíl od předešlých autorů se totiž právě Antonia Fraser snažila na Annu Boleynovou a další Jindřichovy manželky nahlížet nezávisle na stereotypech utvářených v průběhu staletí. Právě tímto přístupem se Antonia Fraser velmi odlišuje, protože se nepokouší zachytit pouze milostný vztah a souvislosti v pozadí, nýbrž jí šlo především o jednotlivé životní příběhy bez ohledu na to, jak skončily. Koneckonců jak autorka sama ve své práci uvádí „*i když víme, že se Jindřich VIII. ženil šestkrát, musíme mít vždy na paměti, že on to nevěděl.*“⁷⁸

Zhruba o 10 let později vydal svou publikaci anglický historik David Starkey,⁷⁹ který se proslavil zejména analýzou Jindřicha VIII. a jeho dvora. Jednou z jeho významných prací, která je stěžejní pro tento výzkum je publikace věnující se manželkám

⁷² Retha WARNICKE, *The Rise and Fall of Anne Boleyn*, Cambridge 1989, s. 191.

⁷³ Eric Ives (*1931 – †2012) byl britský historik a profesor anglických dějin na univerzitě v Birminghamu, který byl specialistou na historii Tudorovců.

⁷⁴ Eric IVES, *Stress, Faction and Ideology in Early-Tudor England*, *The Historical Journal*, 34, č. 1, 1991, s. 193–202.

⁷⁵ George Bernard je britský historik, který se specializuje na vládu Jindřicha VIII., přesněji na anglickou reformaci a na její dopady ve světě.

⁷⁶ George BERNARD, *The Fall of Anne Boleyn*, *The English Historical Review*, 106, č. 420, 1991, s. 584–610.

⁷⁷ Lady Antonia Fraser je britská spisovatelka historie, která si v roce 1969 zajistila místo mezi nejvýznamnějšími historiky biografií *Marie, královna skotská*. Lady Antonia se mimo jiné věnuje otázkám ženství, které uplatnila i v některých svých publikacích jako je Antonia FRASER, *Warrior Queens*, London 1988. Antonia FRASER, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992.

⁷⁸ Antonia FRASER, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992, s. 12.

⁷⁹ David Starkey je anglický historik a televizní moderátor, který je odborníkem na rod Tudorovců a zejména na osobu Jindřicha VIII. Mezi jeho nejvýznamnější díla můžeme jmenovat např. David STARKEY, *The Reign of Henry VIII. Personalities and Politics*, New York 1986. David STARKEY, *Henry: Virtuous Prince*, HarperCollins Publisher 2008. aj.

Jindřicha VIII.⁸⁰ Svou práci rozdělil na tři části, ve kterých se postupně zabývá všemi královými manželkami, z čehož nejvíce prostoru je věnováno první a druhé manželce, tj. Kateřině Aragonské a Anně Boleynové.⁸¹ Ve svém výzkumu se Starkey nijak zásadně neupíná na světové dějiny, ale spíše na politické události odehrávající se na dvoře Jindřicha VIII., které byly spjaty s osudy jeho šesti manželek.⁸² To je koneckonců rozdíl mezi ním a již dříve zmiňovaným Martinem Humem, jehož práce věnující se Jindřichovým manželkám stavěly význam politických dějin nad osudy a osobnosti jednotlivých královen.⁸³ Starkey rovněž pracoval se širokým spektrem pramenů a zdrojů, které představoval v úvodních pasážích své publikace.⁸⁴ Mimo to byl jedním z mála autorů, kteří ve své publikaci pracovali s milostnou korespondencí. Tu rovněž podrobil důkladné analýze a na základě svých výstupů přišel s novými poznatky, kterými přispěl ke zkoumání vztahu Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou.⁸⁵

Starkeyho výzkum byl přínosem i budoucím autorům, z nichž můžeme jmenovat anglického historika Erica Ivese,⁸⁶ který ve své publikaci *The Life and Death of Anne Boleyn*⁸⁷ nezapomněl Starkeyho výzkum vyzdvihnout, ačkoli na některé otázky, jako je například pořadí dopisů nebo význam darů, které si Jindřich s Annou Boleynovou předávají, jsou jejich názory odlišné. Ives se ve svém výzkumu stejně jako Starkey detailně věnoval Anině původu, vzdělání, jejímu uvedení k anglickému dvoru ale i dopadům, které svým příchodem způsobila. Neopíjel ani další romantické vztahy, které měla nebo mohla mít, než došlo k dohodě s králem. Krom toho se hojně věnoval průběhu jejich složitého zasnoubení nebo Jindřichově snaze o zrušení manželství. Ives upozornil také na to, že se Anna svým vystupováním snažila podkopávat mužskou dominanci v interpretaci tradic.⁸⁸

V neposlední řadě Ives kladl důraz také na Aninu roli anglické královny a zkoumal její manželský život, zároveň se však snažil vystihnout, co obnášelo být manželkou

⁸⁰ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003.

⁸¹ *Tamtéž.*

⁸² *Tamtéž.*

⁸³ *Tamtéž*, s. 12.

⁸⁴ *Tamtéž*, s. 12–22.

⁸⁵ *Tamtéž*, s. 278–339.

⁸⁶ Eric Ives (*1931 – †2012) byl britský historik a profesor anglických dějin na univerzitě v Birminghamu, který byl specialistou na historii Tudorovců. V roce 2001 mu královna Alžběta II. udělila Řád Britského impéria, tj. *the Order of the British Empire*, za jeho služby v historii. Z jeho publikační činnosti můžeme jmenovat tituly jako například Eric IVES, *Henry VIII.*, Oxford 2003. Eric IVES, *The Reformation Experience*, Hudson 2012.

⁸⁷ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004.

⁸⁸ *Tamtéž*, 110–126.

anglického krále. Ives ve své práci vycházel z mnoha zdrojů, přičemž velký důraz kladl na práce Antonie Fraser a Davida Starkeyho, kteří se tomuto tématu hojně věnovali, přestože se v některých otázkách jejich názory rozcházejí. Například rozdílné smýšlení mají ve vztahu k otázce datování korespondence, kdy Starkey korespondenci vymezuje mezi období léta 1526 a roku 1528 a naopak Ives přichází s úvahou, že milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynovou začala na podzim roku 1526.⁸⁹ (viz příloha 1) S rozdílnými názory se setkáváme také v otázce rukopisů, a jak se dostaly do Říma. Zatímco Ives ve své práci naznačil, že dopisy mohly být do Říma odeslány za vlády Marie I., tzn. v letech 1553–1558,⁹⁰ tak Starkey přišel s hypotézou, že dopisy byly ukradeny z Anniných komnat na hradě Hever a poté poslány do Říma, aby poskytl důkaz proti Jindřichovi a jeho záležitosti, tj. rozvodu s Kateřinou Aragonskou. Starkey zašel ještě dál a odhadl, že dopisy od Anny Boleynové byly zničeny panovníkem poté, co jeho láska k ní přerostla v nenávisť.⁹¹ Jinou hypotézu poskytla Antonia Fraser, která tvrdila, že dopisy mohly zůstat na Heveru třicet let, a pak je jeho nový katolický majitel dal knězi, který je poslal do Říma.⁹²

Odlišnou cestou se ve svém výzkumu vydal anglický historik a specialista na raně novověkou Anglii George Bernard,⁹³ který svou publikací⁹⁴ o Anně Boleynové z roku 2010 vyvolal řadu kontroverzí. Bernard na rozdíl od jiných historiků, jako je například David Starkey či Eric Ives, je toho názoru, že Anna byla doopravdy vina cizoložstvím, za něž byla nakonec popravena.⁹⁵ Bernardův výzkum je vystavěn na důkladné analýze pramenů, s jejichž pomocí se snaží najít odpovědi na otázky ohledně mýtů spjatých s Annou Boleynovou. Autor se nesnažil představit Annu jako ženu, která svedla anglického krále, popř. ženu, která byla Jindřichovou inspirací či motivací pro rozchod s Římem a sehrála roli také v anglické reformaci. Jak sám autor říká: „*Pokud je Anna pečlivě prozkoumána a zpochybněna tak jak zde byla, není ani Annou protestantské*

⁸⁹ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004, 87–92.

⁹⁰ *Tamtéž*, s. 375.

⁹¹ David STARKEY, *Six wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 278.

⁹² Antonia FRASER, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992, s. 129.

⁹³ George Bernard je britský historik, který se specializuje na vládu Jindřicha VIII., přesněji na anglickou reformaci a na její dopady ve světě. Z jeho další publikační činnosti můžeme jmenovat například George BERNARD, *The King's Reformation: Henry VIII and the remaking of the English Church*, Yale 2005. George BERNARD, *The Late Medieval English Church: vitality and vulnerability before the break with Rome*, Yale 2012.

⁹⁴ George BERNARD, *Anne Boleyn: Fatal Attractions*, Yale 2010.

⁹⁵ *Tamtéž*, s. 183–192.

legandy, ani moderní hrdinkou, přesto ale zůstává jednou z nejdůležitějších postav historie Tudorovců.“⁹⁶

Již v roce 2011, tzn. rok po vydání Bernardovi publikace, vydala Retha Warnicke článek v periodiku *The Sixteenth Century Journal*, ve kterém Bernardův výzkum podrobila ostré kritice, přičemž neopomněla zmínit, že jeho kniha je spíše sérií argumentů nežli biografií. Retha Warnicke zároveň reagovala na některá Bernardova tvrzení, která podle ní nebyla podložena spolehlivými fakty. Rovněž mu vytkla, že cituje diplomatické důkazy v otázce obvinění z cizoložství, i když jsou plné nejasností. Stejně tak autorovi vyčítá, že v otázkách sexuality Anny Boleynové evokuje jméno princezny Diany a spojuje svůj pohled na Annu s nepochopením moderního feminismu.⁹⁷

Ještě v tomtéž roce vydala Lucy Wooding⁹⁸ článek v *The English Historical Review*, kde tvrdila, že je George Bernard zběhlý ve zpochybňování dlouhotrvajících historických předpokladů, a proto předvádí téma Anny Boleynové v novém a překvapujícím světle. Lucy Wooding rovněž ocenila jeho přísnou argumentaci, která otevírá prostor novým spekulacím v otázkách chápání tudorského dvora, původu reformace a povahy Jindřicha VIII.⁹⁹ Reakce na Bernardovu publikaci na sebe nenechala dlouho čekat ani v českém prostředí. V roce 2010 vyšel článek ve *West Bohemian Historical Review*, jehož autorem byl Jan Chlubna, který knihu považoval za kvalitní doplnění ke studiu obecných anglických dějin.¹⁰⁰

⁹⁶ „*The Anne that this book seeks to present is not an insignificant and submissive mistress. If the Anne to be found in the sources, scrutinised and questioned rigorously as they have been here, is neither the Anne of protestant legend, nor Anne as a modern heroine, she nonetheless remains one of the most important figures in Tudor history.*“ George BERNARD, *Anne Boleyn: Fatal Attractions*, Yale 2010, s. 193.

⁹⁷ Retha WARNICKE, *Anne Boleyn: Fatal Attraction by G. W. Bernard*, *The Sixteenth Century Journal*, 42, č. 1, 2011, s. 299–301.

⁹⁸ Lucy Wooding je anglická historička působící na Oxfordské univerzitě, a která se specializuje na raně novověkou Anglii. Z její publikační činnosti můžeme jmenovat například Lucy WOODING, *Henry VIII*, London 2009.

⁹⁹ Lucy WOODING, *Anne Boleyn: Fatal Attraction by G. W. Bernard*, *The English Historical Review*, 126, č. 521, 2011, s. 925–926.

¹⁰⁰ Jan CHLUBNA, *George W. Bernard, Anne Boleyn. Fatal Attraction*, *West Bohemian Historical Review*, 2, 2012, s. 187–188.

3. Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové

Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové obsahuje celkem osmnáct dopisů, které Jindřich napsal své milence a budoucí královně Anně. Jedinou výjimkou je v pořadí osmý dopis, který psala Anna kardinálu Wolseymu. K tomuto dopisu je přiložen krátký dovětek, který psal Jindřich VIII. Z historického hlediska představuje milostná korespondence Jindřicha VIII. pramen velkého významu, neboť je jedním z hlavních zdrojů poznání o vývoji jeho vztahu s Annou Boleynovou. Nesmíme však zapomínat na to, že dodnes není jasné, kdy jejich vztah začal, neboť u dopisů chybí datace.

Důkazem Jindřichovy lásky k Anně Boleynové je už sama skutečnost, že neměl rád psaní, ale přesto jí poslal značné množství dopisů.¹⁰¹ Převážná většina dopisů, které král napsal, byla velmi stručná a obsahovala pouze informace o tom, co ho vedlo k tomu, aby je napsal. Nicméně se však jedná o jeden z mála případů, kdy Jindřich VIII. psal dopisy vlastníma rukama a nevyužíval pouze služeb svých soukromých písařů.¹⁰²

V dopisech se Jindřich objevuje v několika různých rolích, ať už se jedná o roli milence, vládce nebo lovce. Každá tato králova role fungovala v návaznosti na konkrétní události, které v dopisech popisoval. V některých dopisech se také objevuje jako vypravěč, který předkládá řadu informací například o potivé nemoci a jejím průběhu, o událostech u dvora, anebo také o záležitostech týkajících se rozvodu s Kateřinou Aragonskou. Dalším důkazem, který nám potvrzuje královu nelibost v psaní lze spatřit v několika dopisech, které ukončil pro nedostatek času. Jindřich stejně tak nepřikládal velkou váhu svému podpisu. Očividně nerad užíval v dopisech celé své jméno, a tak se mnohem častěji v korespondenci s Annou Boleynovou setkáváme pouze s podpisem „H.R.“¹⁰³ Také víme, že Jindřich velké množství dopisů vůbec nenapsal vlastní rukou, nýbrž je za něj psali písaři a rádci. Jediný muž, kterému král psal dopisy vlastní rukou byl kardinál Thomas Wolsey, a to především kvůli tomu, že mezi nimi chtěl zachovat určitá tajemství, a to zejména ta, která se týkala Kateřiny Aragonské, Anny Boleynové a záležitostí souvisejících s rozvodem. Zařadit mezi ručně psané dopisy Jindřichovi milostné korespondence můžeme ještě další, které během let napsal různým ženám, a to

¹⁰¹ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004, s. 86.

¹⁰² *Tamtéž.*

¹⁰³ „H. R.“ znamená Henry Rex, jedná se o latinský výraz pro slova Jindřich a král.

například i své pozdější manželce Janě Seymourové. Nicméně žádná korespondence již nebyla tak intenzivní jako ta s Annou Boleynovou.

Tato kapitola zabývající se milostnou korespondencí je rozčleněna na tři části, a to podle témat, kterým je v dopisech věnována pozornost. První podkapitola se proto zabývá milostným vztahem Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, popř. tomu, jak se jejich vztah vyvíjel. Druhá podkapitola je věnována potivé nemoci, která v létě 1528 Anglii zastihla. Vzhledem k tomu, že se Jindřich o potivé nemoci zmiňoval ve více dopisech, tak je namísto věnovat tomuto tématu větší pozornost. Ve třetí a závěrečné podkapitole je pozornost věnována skupině dopisů, ve kterých nalezneme zprávy o rozvodu.

3.1 Počátky a vývoj vztahu

Vývoj vztahu Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou můžeme pozorovat prostřednictvím jejich milostné korespondence.¹⁰⁴ Bohužel dopisy, které napsala Anna králi, nemáme k dispozici, a tak si můžeme jen domýšlet, co se v nich mohlo nacházet. Králova korespondence přináší unikátní pohled na vývoj vztahu s Annou Boleynovou. V průběhu sedmnácti dopisů můžeme sledovat, jak se vztah měnil. Změny můžeme spatřit například v králově oslovení Anny. V některých dopisech jí označuje jako svou paní nebo přítelkyni, v jiných ji naopak neoslovuje vůbec. Vývoj lze pozorovat i ve způsobu, kterým Jindřich jednotlivé dopisy zakončoval.

V prvních dopisech se často setkáváme s královými projevy náklonnosti a naděje v prohloubení jejich vztahu. Jindřich VIII. své dopisy proto zakončoval slovy jako „*napsáno rukou toho, kdo rád by byl Váš*“¹⁰⁵ nebo „*napsáno rukou Vašeho věrného služebníka a přítele*“.¹⁰⁶ S postupem času, kdy se jejich vztah dostal na jinou úroveň, tzn. poté, co Anna souhlasila s tím, že se stane královou milenkou, Jindřich dopisy zakončoval slovy jako „*Váš milující panovník a přítel*“¹⁰⁷ nebo „*psáno rukou muže, který je a navždy bude Vaším nejvěrnějším a nejjistějším služebníkem*“¹⁰⁸ popřípadě jako „*psáno rukou toho, kdo je a navždy bude Váš*“.¹⁰⁹ Někdy do svého rozloučení přidal i intimnější podtext

¹⁰⁴ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906.

¹⁰⁵ „*Written by the hand of him who would willingly remain Yours*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 3.

¹⁰⁶ „*This is from the hand of your loyal servant and friend*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 8–9.

¹⁰⁷ „*By your loving Sovereign and Friend*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 21.

¹⁰⁸ „*Written by that secretary, who is, and for ever will be, your loyal and most assured Servant*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 23–24.

¹⁰⁹ „*Written by the hand of him who is and alway will be yours*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 27.

„psáno rukou muže, jenž si přeje být s Vámi v soukromí, a který je a vždy bude Vaším věrným služebníkem.“¹¹⁰ Poslední dopisy, které Jindřich VIII. napsal v době, kdy se již svým vztahem s Annou nijak netajil a kdy očekával, že se situace okolo rozvodu s Kateřinou Aragonskou konečně vyřeší, naopak zakončoval slovy jako „psáno rukou, která jak věřím, bude brzy Vaše“¹¹¹ nebo „psáno rukou, která s potěšením bude Vaší, stejně jako mé srdce.“¹¹²

Hlavním důvodem, proč Jindřich dopisy psal, byla snaha o získání Aniny náklonnosti. Hned z prvního dopisu zjišťujeme,¹¹³ že Jindřicha trápila jak nevědomost, tak i nejistota ohledně citů, které k němu Anna mohla, ale nemusela chovat. „V myslí si probírám obsah Vašich dopisů a trpím. Nevím, jak si je vyložit, zda ve svůj neprospěch, jak na některých místech naznačujete, nebo ve svůj prospěch, jak tomu jinde rozumím já.“¹¹⁴ Žadonil a prosil, aby mu Anna dala jasně najevo, co si o něm myslí.

Z dopisu vyplývá, že Jindřichova touha či náklonnost k Anně Boleynové dost možná trvala už od roku 1526, jelikož se v něm Jindřich zmiňuje, že „Je pro mě naprosto nezbytné získat od Vás odpověď, protože již přes rok jsem zasažen šípem lásky a nejsem si jist, zda se mi podařilo získat místo ve Vašem srdci, či Vaši náklonnost.“¹¹⁵ A přestože zatím nedostal žádný důkaz o Annině náklonnosti, žádal ji, aby ji mohl oficiálně nazývat svou přítelkyní a milenkou. Jak již bylo zmíněno, tak Jindřich doposud neměl jasno v Anniných citech, a proto jí také psal: „pokud mě milujete jen obyčejnou láskou, není to vhodné pojmenování, [myšleno Annino nazvání královou milenkou – pozn. autora] neboť jde právě o jedinečnou lásku, která je daleka té běžné.“¹¹⁶ Nicméně Anně přesto nabídl,

¹¹⁰ „Written by the hand of the secretary, who wishes himself at this moment privately with you, and who is, and always will be, Your loyal and most assured Servant“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 36.

¹¹¹ „Written by the hand which, I trust, shortly shall be yours“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 44.

¹¹² „Written with the hand which fain would be yours, and so is the heart“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 47.

¹¹³ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 1–3.

¹¹⁴ „On turning over in my mind the contents of your last letter, I have put myself into great agony, not knowing how to interpret them, wheter to my disadvantage, as you show in some places, or to my advantage, as I understand them in some others“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 1.

¹¹⁵ „It is absolutely necessary for me to obtain this answer, having been for above a whole year stricken with the dart of love, and not yet sure whether I shall fail of finding a place in your heart and affection.“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 2.

¹¹⁶ „because, if you only love me with an ordinary love, that name is not suitable for you, because it denotes a singular love, which is far from common.“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 2.

že pokud by se prohlásila jeho milenkou a odevzdala mu tak své srdce a tělo, stala by se pro něj jedinou a zřekl by se všech ostatních.¹¹⁷

Můžeme předpokládat, že Jindřich v tuto dobu ještě neplánoval rozvod s Kateřinou ani neuvažoval o sňatku s Annou, nýbrž ji chtěl pouze jako svou milenkou. V dané době ještě nebylo možné, aby si ji vzal za ženu a zároveň nechápal, proč by nemohli být milenci do doby, než se tato situace nějak vyřeší. Anna však měla větší nároky, než kterákoli jiná žena před ní. Kdyby se stala královou milenkou dříve, než by Jindřich přistoupil na rozvod, je možné, že by se nikdy nestala královnou.

Jindřich byl přesto ochotný se kvůli ní vzdát náklonnosti vůči jakékoli jiné ženě a stát se tak jejím „nejvěrnějším služebníkem.“¹¹⁸ Tímto způsobem se ovšem mohl vyjadřovat nejen vůči její osobě. Král žádal Annu o písemnou odpověď a také jí nabídl možnost osobního setkání, během něž by s ní mohl mluvit o svých citech. Zajímavé je bezpochyby také to, že své dopisy omezil kvůli tomu, aby Annu příliš neobtěžoval. Vzhledem k rozdílu jejich postavení, kdy Jindřich představoval mocného krále a Anna nevýznamnou šlechtičnu, je až nevídané, že se Jindřich obával toho, aby Annu neobtěžoval. Král však doufal marně, neboť Annina odpověď na jeho žádost, aby se stala jeho milenkou a vrátila se ke dvoru, nebyla kladná.¹¹⁹ Problém nebyl v tom, že by se Anna nechtěla vrátit, ale v tom, že se odmítla stát královou milenkou. Jedinou možností tak byl její návrat v roli dvorní dámy jeho první manželky královny Kateřiny. To se však Jindřichovi vůbec nezamlouvalo, ale přesto jí odpověděl, že pokud by se jí tato alternativa zdála být přijatelnější, tak jejímu přání vyhoví. Král se tak spokojil s tím, že mu odteď Anna více nablízku, protože v době, kdy Jindřich zmiňovaný dopis psal, nebyla Anna u dvora. Od května roku 1527 do léta 1529 se Anna u královského dvora zdržovala jen zcela výjimečně.¹²⁰ V této době se stala středobodem mnoha spekulací ohledně jejího vztahu s Jindřichem, a proto se raději odebrala domů na hrad Hever. Tam také trávila většinu svého času a výjimečně se objevila u dvora nebo v místech, kde se Jindřich zrovna nacházel.

Jindřich pro Annu napsal také hádanku: „*6. n. A. I de A. o. na. v. e. z.*“,¹²¹ u které se historici nemohou dodnes shodnout, jak ji interpretovat. Často je opisována různými

¹¹⁷ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 2–3.

¹¹⁸ „*Loyal servant*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 2.

¹¹⁹ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 4.

¹²⁰ Alison WEIR, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992, s. 100.

¹²¹ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 4.

způsoby, přesto však její podstata zůstává stejná. V podstatě se jedná o jakousi vícejazyčnou hru, zahrnující anglickou, francouzskou a latinskou verzi slov „Rok“ a „Anna“.¹²² Zdá se tedy, že králova hádanka může připomínat první výročí jejich setkání, nebo snad dokonce i první rok od toho, co Anna získala jeho náklonnost.

Přestože se Jindřich neustále vyjadřoval ohledně citů, které k Anně choval, odpovědi se mu nedostávalo. Anna ignorovala potencionální hrozbu, že by Jindřich mohl od svého zájmu o ni upustit. Přitom jí v několika dopisech varoval, že pokud se nevyjádří, nemá smysl o její srdce bojovat. Z Jindřichova dalšího dopisu však vyplývá, že Annino jednání bylo správné. Král jí totiž napsal: „*Přestože Vás, má paní, nepotěšilo připomenutí slibu, který jste mi dala, když jsem byl s Vámi naposled, že od Vás uslyším dobré zprávy a dostanu odpověď na můj poslední dopis, zdá se mi, že se to sluší na pravého služebníka dotazovat se na zdraví své milé.*“¹²³ Pro Jindřichovu korespondenci s Annou bylo typické, že se opakovaně dotazoval na její zdraví a pohodlí. Jako připomínku svého zájmu jí nechal zaslat jelena, kterého sám ulovil o den dříve a poslal jí ho s nadějí a přáním, aby si na něj vzpomněla ve chvíli, kdy bude jelena jíst. Tím, že zde zmiňuje „*svou vlastní rukou*“ mohl naznačovat, že se jednalo o stejnou ruku, kterou psal i tento dopis. Ruka v tomto případě mohla symbolizovat jak nástroj lásky, tak i symbol násilí.¹²⁴ Tuto část dopisu můžeme chápat také jako metaforu a interpretovat jí dvojím způsobem. První možnou interpretací je, že Jindřich představoval lovce a Anna byla jeho kořistí, což bylo pro tuto dobu vzhledem ke dvorské lásce typické přirovnání. Druhou možnou interpretací je pak vtělení Jindřicha do pozice jelena, kterého Anna bude jíst, a tím se jí dostane do těla. Dopis zakončuje slovy „*psáno rukou Vašeho služebníka, jenž si přeje mít Vás po svém boku namísto Vašeho bratra.*“¹²⁵

Z prvních dopisů Jindřicha VIII. si můžeme udělat docela jasnou představu o upřímnosti jeho citů, o hluboké oddanosti, jakou v něm Anna vzbudila, ale také o nejistotě, v níž ho udržovala. Na první pohled by jeden neřekl, že tyto dopisy psal král Anglie. Výmluvnější se milostná korespondence stala po odjezdu Anny Boleynové na

¹²² ‘Ann’ (English), ‘Anne’ (French) and ‘Anna’ (Latin). ‘Un an’ is the French for ‘a year’; ‘anno’ is the Latin for ‘in the year’, and is often abbreviated as ‘Ao.’ David STARKEY, *Six wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 281.

¹²³ „*Although, my Mistress, it has not pleased you to remember the promise you made me when I was last with you—that is, to hear good news from you, and to have an answer to my last letter; yet it seems to me that it belongs to a true servant to inquire the health of his mistress*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 5.

¹²⁴ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 6.

¹²⁵ „*Written by the hand of your servant, who very often wishes for you instead of your brother*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 6.

hrad Hever. Stalo se tak poté, co se o ní u dvora začaly šířit klepy související s jejím působením u francouzského dvora a s Jindřichovou náklonností k ní.¹²⁶ Král strávil mnoho měsíců dokazováním své lásky a myslel si, že Annu dokáže přesvědčit. Anna však odešla, aby se vyhnula jeho neodbytnosti. Jindřichovi pak nezbývalo nic víc než žít v naději, že se její pocity k němu změni. Proto také spolu s dopisy posílal dary, neboť doufal, že tak svou milovanou obměkčí.

Změnu jejich vztahu však v dopisech spatřovat můžeme například v tom, že Annu oslovoval jako svou „*paní a přítelkyni*.“¹²⁷ Mnohem více se začal rozepisovat o svých pocitech. Od někoho, kdo tak nenáviděl psaní je to vskutku pozoruhodné. Čím delší čas byli odloučeni, tím více se Jindřich ve svých dopisech rozepisoval.¹²⁸ Nejen o tom, jak je sžírán obavami, aby na něj nezapomněla, ale také o svých nadějích, které vkládal do Anniných rukou. „*Mé srdce a já se vzdáváme do Vašich rukou, prosíme o uchování ve Vaší přízni, v náklonnosti, která snad naší nepřítomností nestane se menší*“¹²⁹

Jindřich mnohokrát v dopisech zmiňoval svou bolest a trápení, které mu jejich odloučení způsobuje. Přiznal se i k tomu, že jeho trápení a bolest jsou již natolik nesnesitelné, že jediné, co mu dodává útěchu je naděje v Aninu neměnnou náklonnost. Zajímavé je, že ve svém dopise čerpal také z astronomické příručky, z níž převzal tento úryvek: „*čím jsou dny delší, tím vzdálenější je Slunce, a přesto hřeje nejvíce*.“¹³⁰ A k tomuto úryvku přirovnával svůj vztah s Annou, neboť i když nemohli být spolu tak jejich vztah sílil. Přinejmenším z jeho strany tomu tak bylo.

Vzhledem k tomu, že Jindřich nemohl být s Annou osobně, tak jí spolu s dopisem poslal také náramek se svou podobiznou. Díky tomuto dárku byl král Anně neustále nablízku alespoň v symbolické rovině. Svůj dar Jindřich odůvodnil tím, že by byl mnohem radši na místě náramku, v čemž můžeme sledovat zrcadlení Jindřichovy touhy. Bohužel není známo, kdo náramek zhotovil, ale víme, že autorem návrhů mnoha dalších šperků, které Jindřich nechal pro Annu zhotovit, byl Hans Holbein.¹³¹ Výměna symbolických šperků, jako byl například náramek, který Jindřich poslal Anně, tvořila

¹²⁶ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004, s. 84.

¹²⁷ „*My mistress and friend*“ David STAREKY, *Six wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 279.

¹²⁸ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 279.

¹²⁹ „*my heart and I surrender ourselves into your hands, beseeching you to hold us commended to your favour, and that by absence your affection to us may not be lessened.*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 7.

¹³⁰ „*The longer the days are, the more distant is the sun, and nevertheless the hotter.*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 7.

¹³¹ Hans Holbein byl německý renesanční malíř, který působil u dvora Jindřicha VIII. *Dictionary of National Biography*, ed. Leslie STEPHEN, vol. 27, New York 1891, s. 106.

další důležitou součástí rituálů dvorské lásky. Podle středověké dvorské etikety by měl být vždy zaslán nějaký dar na oplátku.¹³² Podle britského historika Davida Starkeyho byl další dopis napsán po Silvestru v roce 1527, protože se jednalo o příležitost k výměně darů mezi Jindřichem a Annou. Jeho hypotéza pochází z upřesnění slova „*estrene*“.¹³³ Podle něj je jen jedna možnost, kdy mohl být dar předán, a to na Nový rok 1527. Autor vychází z Jindřichova tvrzení, že byl více než rok zasažen šípem lásky. Pokud by byl dar předán na Nový rok 1526, znamenalo by to, že po jejich slavnostním zasnoubení následovalo osmnáct měsíců nečinnosti, což je vzhledem k tomu, co víme o charakteru Anny nepředstavitelné. Naopak, pokud by se jednalo o Nový rok 1528, je to příliš pozdě vzhledem k tomu, že už bylo zahájeno řízení s cílem anulování Jindřichova prvního sňatku.¹³⁴

Jindřich Anně napsal: „*Za tak krásný dar Vám upřímně děkuji*“.¹³⁵ Darem měl být diamant ve tvaru lodi, uvnitř které se nacházela opuštěná dívka. Po celá staletí byla loď symbolem ochrany. Archa, která zachránila Noa před ničivou povodní. Stejně tak si můžeme vyložit i tento dar, kde Anna představovala slabou dívku, kterou měl král chránit. Mohla tím ale také poukázat na svou podřízenost vůči jeho osobě.¹³⁶ Jindřich se zdál být velmi potěšen a hovořil o svém záměru, do kterého vkládal veškeré naděje. Tímto „*záměrem*“ bylo myšleno prozkoumání platnosti manželství s Kateřinou Aragonskou a vyhlídka na možný sňatek s Annou Boleynovou. Annin dar mohl být podle všeho doprovázen dopisem, jehož prostřednictvím mohla králi vysvětlit symboliku či význam svého dárku. Nevíme, co Anna napsala, ale zpráva, kterou tím chtěla předat, byla jasná. Anna tímto darem v podstatě souhlasila, že se stane královnou milenkou.

Její názor zřejmě změnila vyhlídka na manželství. Anna již věděla o králově rozhodnutí, kterým mělo být prozkoumání legitimacy jeho manželství s Kateřinou Aragonskou a možná anulace jejich sňatku. Otázkou však je, jak dlouho před odesláním Jindřichovy žádosti do Říma v srpnu 1527, Anna se sňatkem souhlasila. Nabízí se dosti pravděpodobná odpověď, že Jindřich začal jednat již krátce poté, co Anna přijala jeho nabídku k sňatku. Stejně tak by bylo nemorální, kdyby se Anna Jindřichovi zaslíbila hned

¹³² David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 280.

¹³³ Z fr. „*estrene*“ v moderní francouzštině „*étrenne*“, zvláštní druh daru, který se daruje na Nový rok. Více viz David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 282.

¹³⁴ *Tamtéž*, s. 282.

¹³⁵ „*For a present so beautiful that nothing could be more so, I thank you most cordially*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 10.

¹³⁶ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 282–283.

poté, co teprve v červnu oznámil Kateřině, že usiluje o rozvod.¹³⁷ Také kardinál Wolsey, když 22. července odjížděl do Francie, věděl o plánovaném rozvodu s Kateřinou Aragonskou, ale o plánovaném sňatku Jindřicha s Annou Boleynovou nevěděl. V žádných záznamech nebyl dříve než v létě roku 1527 nalezen náznak vztahu Jindřicha a Anny, což by bylo nepravděpodobné, pokud by jejich zasnoubení bylo už hotovou věcí.¹³⁸ Pravděpodobně tak Anna na královu žádost přistoupila někdy během léta.

Jindřich ocenil projev Anniny náklonosti, kterou mu nejspíše vyjádřila v jednom ze svých dopisů. Proto také hovořil o tom, jak ho její slova nutila cítit, milovat a sloužit jí. Později jí napsal: „*Žádám Vás, pokud jsem Vás někdy předtím jakkoli urazil, abyste mi dala stejné rozhrěšení, jaké požadujete, a ujišťuji Vás, že mé srdce bude od nynějška věnováno pouze Vám.*“¹³⁹ Dával tak poprvé jasně najevo podobu jejich vztahu. Nechtěl Annu už jako milenkou, ale jako manželku. Jindřichův dopis byl poté zakončen slovy: „*Psáno rukou muže, který je srdcem, tělem a vůlí Vaším věrným a zcela oddaným služebníkem.*“¹⁴⁰ Opět se tak v Jindřichově milostné korespondenci objevuje motiv krále v roli služebníka, který je ochotný sloužit své paní. Tento dopis Jindřich ke všemu opatřil zcela novou formou podpisu, čímž chtěl Anně nejspíše dokázat, jak silnou lásku k ní chová. V místě podpisu nakreslil srdce, v němž se nacházela písmena „AB,“ kterou z obou stran ohraničovaly královny iniciály „HR“ a mezi nimi se nachází motto, kterým Jindřich vyjadřuje, že již nehledá žádnou jinou a touží pouze po lásce s Annou Boleynovou.¹⁴¹

Anně Jindřichova vyznání nejspíše lichotila, ale i tak se nadále držela mimo králův dosah. Když ji Jindřich krátce navštívil v Heveru, tak mu Anna oznámila, že souhlasí se svým návratem ke dvoru. Po jeho odjezdu si to však rozmyslela a poslala zprávu, že nemůže přijet, dokonce ani v doprovodu své matky, což Jindřich navrhl jako vhodný prostředek k zachování dobrého jména.¹⁴² Král se strachoval, aby snad její city neochladly, a tak napsal další dopis.¹⁴³ V něm se Jindřich zajímal o Annino zdraví,

¹³⁷ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004, s. 88.

¹³⁸ *Tamtéž*, s. 88–89.

¹³⁹ „*I beg, also, if at any time before this I have in any way offended you, that you would give me the same absolution that you ask, assuring you, that henceforward my heart shall be dedicated to you alone.*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 11–12.

¹⁴⁰ „*Written by the hand of that secretary, who in heart, body, and will, is Your loyal and most assured Servant.*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 12.

¹⁴¹ „*Autre ne chere*“ z fr., „*Seek no other*“ z aj. *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 58.

¹⁴² Alison WEIR, *The Six Wives of Henry VIII.*, London 1992, s. 97.

¹⁴³ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 13–15.

protože již uplynula dlouhá doba, co o ní naposledy slyšel. Z důvodu svých obav jí spolu s dopisem poslal sluhu, který ho měl později informovat o jejím zdraví. Dle zpráv, které král obdržel, se Anna nechystala vrátit ke dvoru. To Jindřicha dozajista překvapilo, protože si nebyl vědom ničeho, co by ji mohlo odradit nebo urazit. Jindřich jí napsal: „*a pokud mě milujete s takovou vášní, v jakou doufám, jsem si jist, že odloučení mezi námi je i Vám malým soužením, ačkoli to nepřísluší paní nýbrž jejímu služebníkovu.*“¹⁴⁴ Sledujeme tak zajímavou situaci, kdy král Anglie může trpět pro lásku, ale jím vyvolená žena, byť bez jakéhokoli významného postavení, se trápit nesmí. Opět se tak může jednat o silné Jindřichovo gesto.

Co krále však trápilo ještě víc než Anina nepřítomnost, byla jeho nekončící nejistota ohledně jejích citů. „*Berte na vědomí, má paní, že Vaše nepřítomnost mě velice rmoutí, a doufám, že tomu tak není z Vaší vůle, avšak kdybych se skutečně dověděl, že jste si tak dobrovolně přála, nemohl bych jinak než naříkat nad svou nepřízní osudu, a postupně pomalu zmírňovat své již tak velké bláznovství.*“¹⁴⁵ Na člověka, který nenáviděl psaní, byly uvedené dopisy samy o sobě pozoruhodným svědectvím králova zájmu o Annu. Méně snadná je však interpretace Anina postoje, která si s Jindřichem hrála s pomocí dvorské lásky.¹⁴⁶ Nejspíše to pro ni byla opojná zkušenost, když měla kontrolu nad králem Anglie.

¹⁴⁴ „*and if you love me with as much affection as I hope you do, I am sure that the distance of our two persons would be a little irksome to you, though this does not belong so much to the mistress as to the servant.*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 14.

¹⁴⁵ „*Consider well, my mistress, that absence from you grieves me sorely, hoping that it is not your will that it should be so; but if I knew for certain that you voluntarily desired it, I could do no other than mourn my ill-fortune, and by degrees abate my great folly.*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 14–15.

¹⁴⁶ *Tamtéž.*

3.2 Potivá nemoc a léto 1528

„Anglické pocení“ nebo také potivá horečka byla nemoc, která se objevila v Anglii celkem pětkrát, konkrétně v letech 1485, 1508, 1517, 1528 a 1551. K jejímu rozšíření však došlo pouze na půdě Britských ostrovů, s jedinou výjimkou let 1528–1529, kdy se rozšířila také do Evropy. Jako každá jiná epidemie byla i tato doprovázena vysokou mortalitou. Nemoc se snažil ve své práci popsat lékař John Caius,¹⁴⁷ který působil v Shrewsbury roku 1551. Jeho dílo *A Boke or Counseill Against the Disease Commonly Called teh Sweat, or Sweatyng Sicknes*,¹⁴⁸ je hlavním historickým zdrojem poznání této nemoci.

Na člověka nemoc udeřila náhle, takže i úplně zdravý člověk začal brzy pociťovat zimnici, nevolnost, závrať a bolesti hlavy, krku nebo ramen, to vše bylo doprovázeno pocitem naprostého vyčerpání. Po jedné až třech hodinách neúprosné bolesti a fázi chladu se člověk naopak začal nadměrně potit, měl žízeň a zrychlil se mu puls. Nemocní si také často stěžovali na bolest u srdce. Po této etapě pocení přicházelo celkové vyčerpání organismu a potřeba spánku. Smrt mohla nastat po půl hodině nebo do osmnácti hodin od prvního výskytu příznaků. Pokud pacient přežil prvních čtyřiaadvacet hodin, tak se obvykle zcela zotavil. Pacienti, kteří tuto nemoc prodělali a přežili, nezískali vůči potivé nemoci imunitu, často se proto stávalo, že potivá nemoc dostihla stejného člověka i několikrát za život.¹⁴⁹

Epidemie se nejčastěji objevovala během léta a časného podzimu, přičemž se v každé z rizikových lokalit vyskytovala jen po několik týdnů. Zdá se, že se nemoc více šířila mezi majetnější vrstvou společnosti, častými oběťmi byli rovněž mladí a zdraví lidé. Dosud však nebyl nikdo schopen říct, co tajemnou nemoc způsobovalo. Prvně se v Anglii objevila v roce 1485 a její poslední výskyt byl zaznamenán v roce 1551, poté nemoc zmizela a nikdy se už neobjevila.¹⁵⁰ „Anglická nemoc“ propukla také za vlády Jindřicha VIII., o čemž se dozvídáme hned z několika dopisů.

Dne 16. června 1528 onemocněla jedna z dvorních dam Anny Boleynové. V každém případě to byl právě den, kdy začalo velké pozdvižení u dvora, neboť se měl

¹⁴⁷ John Caius (*1510 – †1573) byl anglický humanista a lékař Edwarda VI., královny Marie a královny Alžběty, který se mimo jiné věnoval epidemii potivé nemoci. *Dictionary of National Biography*, ed. Leslie STEPHEN, vol. 8, New York 1891, s. 221.

¹⁴⁸ John CAIUS, *A Boke or Counseill Against the Disease Commonly Called teh Sweat, or Sweatyng Sicknes*, Londýn 1552. Dostupné na (<http://www.gutenberg.org/files/33503/33503-h/33503-h.htm>), [citováno k 6. 1. 2020].

¹⁴⁹ Paul HEYMAN, *Were the English Sweating Sicknes and the Picardy Sweat Caused by Hantaviruses*, Dostupné na (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3917436/>), [citováno k 30. 11. 2020].

¹⁵⁰ *Tamtéž*.

přesouvat z Greenwiche do Walthamského opatství v Essexu. Veškeré vybavení, tj. tapisérie, polštáře, domácí potřeby, královské oblečení, ložní prádlo, putovní knihovna a peníze, byly zabaleny a naloženy na vozy, které byly pokryté medvědí kůží, která měla jednotlivé předměty ochránit před deštěm a dalšími živly.¹⁵¹ Avšak kvůli novým zprávám o rychlém šíření nemoci byly přípravy zrušeny. Jindřich VIII. ze strachu z nákazy okamžitě odjel do Walthamu bez jakýchkoli příprav. Takovýto útěk do bezpečí byl běžnou Jindřichovou reakcí na epidemii potivé nemoci. Nikdo ani neočekával, že se bude chovat jinak, s výjimkou Anny Boleynové.¹⁵² Ta očividně protestovala proti tak náhlému odloučení od svého obdivovatele. V každém případě ji zanedlouho král napsal dopis, ve kterém se jí snažil utěšit a zbavil negativních myšlenek.¹⁵³

Mimo jiné Jindřich v dopise Annu Boleynovou vyzývá, aby se odebrala z Greenwiche, kde právě pobývala. Nemocí tam totiž bylo infikováno příliš mnoho lidí, a byl by mnohem raději, kdyby odjela ke svému otci do Heveru. Pravděpodobně byl vývojem nemoci znepokojen, protože psal o svých společnících u dvora, kteří s ním pobývali ve Walthamu, a u kterých se projevila potivá horečka. Mezi nimi byl i bratr Anny Boleynové, George Boleyn, pozdější vikomt Rochford.¹⁵⁴ Král věřil, že ji nemoc ušetřila, protože se zatím nedoslechl o tom, že by Anna měla nějaké příznaky. Potivou nemocí totiž onemocnělo jen velmi málo žen a u dvora zatím nikdo nemoci ani nepodleh. Skutečným účelem dopisu však bylo ujistit Annu, že navzdory královu útěku a následnému odloučení, které jim tímto činem způsobil, jeho láska k ní zůstávala stejná. „*Ať jsem kdekoli, patřím pouze Vám.*“¹⁵⁵ Z obsahu Jindřichova dopisu můžeme také usuzovat, že v době jeho odeslání Anna ještě neonemocněla.

Situace se však záhy změnila, když se nakazila jak Anna, tak její otec, o čemž se král dozvěděl v noci 22. června. Datum doručení dopisu je nám známo jen díky informacím obsažených v listu, který Heneage zaslal o den později kardinálu Wolseymu.¹⁵⁶ Jindřich po tomto zjištění Anně okamžitě poslal další dopis,¹⁵⁷ v němž psal: „*doslechl jsem se o nemoci své paní, které si cením ze všeho na světě nejvíce a přál bych*

¹⁵¹ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 330.

¹⁵² *Tamtéž.*

¹⁵³ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 26.

¹⁵⁴ *The Letters of King Henry VIII. A selection, with a few other documents*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 60.

¹⁵⁵ „*wherever I am, I am yours*“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 26.

¹⁵⁶ *Letters and Papers, Foreign and Domestic, Henry VIII, 1524–1530*, ed. John BREWER, Vol. 4, No. 4408, London 1875.

¹⁵⁷ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 22–24.

si, aby Vaše zdraví bylo stejně tak dobré jako to mé, a proto a byl bych ochoten nést polovinu Vaší nemoci, jen abyste se cítila dobře.“¹⁵⁸ S dopisem nechal Jindřich vyslat také lékaře, což dokazovalo jeho starost o Annino zdraví a osobní zájem na jejím brzkém uzdravení. Lékař, poslaný k Anně Boleynové byl William Butts,¹⁵⁹ který svou praxi započal v polovině roku 1520, a jenž si díky svým schopnostem velmi rychle vytvořil dobrou pověst u královského dvora. Mezi jeho pacienty kromě Anny Boleynové patřila například dcera Jindřicha VIII. princezna Marie nebo Thomas Howard, vévoda z Norfolku,¹⁶⁰ který o Buttsovi dokonce prohlásil, že bez jeho schopností by se nikdy nevyлéčil z potivé nemoci.¹⁶¹ Díky úsilí Williama Buttse byla Anna Boleynová vyléčena a do Vánoc byl Butts jmenován královským lékařem.

Anna se z nemoci rychle zotavila, ale i tak musela nadále zůstat v ústraní, aby náhodou nemoc dále nešířila. Jednalo se o nařízení samotného Jindřicha, z něhož nebyla vyňata ani Anna Boleynová.¹⁶² Následující dopisy se již primárně nevěnují potivé nemoci, ale svou datací spadají do léta roku 1528, kdy nemoc stále sužovala Anglii. Přestože se Jindřich ještě v některých pasážích zabýval zdravím své milenky, tak větší pozornost již věnoval jiným tématům.

Jedno z témat zmíněných v Jindřichových dopisech souviselo s Anninou sestrou Marií Boleynovou.¹⁶³ Jendou z obětí potivé nemoci byl totiž Annin švagr William Carey. Jindřich věděl, že si Anna bude dělat o svou sestru starosti, a proto pověřil Waltera Welseho,¹⁶⁴ aby napsal jejímu otci, Thomasu Boleynovi. Chtěl tím zajistit, aby o Marii bylo co nejlépe postaráno a Anna se tak nemusela strachovat o osud své sestry. Na základě těchto událostí můžeme usuzovat, že Jindřich projevoval starost a empatii, aby zajistil štěstí své milenky. Můžeme však říct, že to dělal ze sobeckých důvodů, poněvadž za veškerou jeho snahou byla touha po získání Anny a zplození mužského následníka trůnu.

¹⁵⁸ „Hear of sickness of my mistress, whom I esteem more than all the world, and whose health I desire as I do my own, so that I would gladly bear half your illness to make you well.“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 22.

¹⁵⁹ Dr William Butts (*1486 – †1545) byl přední královský lékař na dvoře Jindřicha VIII. Byl intelektuálem a zastáncem protestantského náboženství. Léčil mnoho prominentních členů dvora i královskou rodinu. *Dictionary of National Biography*, ed. Leslie STEPHEN, vol. 8, New York 1886, s. 103.

¹⁶⁰ Thomas Howard (*1473 – †1554) byl třetí vévoda z Norfolku, a také prvním ministrem a vlivným státníkem za vlády Jindřicha VIII. Předsedal soudnímu procesu s Annou Boleynovou a byl také otcem Kateřiny Howardové, páté manželky Jindřicha VIII. *Dictionary of National Biography*, ed. Leslie STEPHEN, vol. 28, New York 1891, s. 64

¹⁶¹ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 332.

¹⁶² *Tamtéž.*

¹⁶³ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John Luce, London 1906, s. 28–29.

¹⁶⁴ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 71.

Anna ale byla ambiciózní žena, která se chtěla stát anglickou královnou. S jejími ambicemi a vlivem na královo rozhodování přímo souvisel incident, který vyvolala v době, kdy Anglii stále ještě sužovala potivá nemoc.¹⁶⁵

V posledním dopise z tohoto období se dozvídáme o dalších významných pánech, kteří onemocněli potivou horečkou. Byli jimi Walter Welsh, mistr Brown, John Carrey, Yrion Brearton¹⁶⁶ a John Cock. Mezi jmény se objevuje Walter Welsh, jenž byl zmíněn již v předchozím dopise, který byl Jindřichem pověřen k napsání dopisu Thomasi Boleynovi, ve kterém jej král žádal, aby se postaral o dceru Marii. Všichni výše jmenovaní se však vyléčili a nikdo další již neonemocněl, nebo přinejmenším nikdo významný, kdo by stál králi za zmínku. Anna ale krátce poté, tzn. stále ještě v roce 1528, projevila zvláštní zájem o jmenování abatyše z Wiltonu ve Wiltshire. Mnoho zdejších jeptišek tvořily neprovdané dcery z významných rodin. S náboženským povoláním měly pramálo společného a užívaly si spíše světských radovánek, toulaly se po venkově a občas navazovaly milostné vztahy s místním duchovenstvem.¹⁶⁷

Jindřich se v jednom z dopisů tomuto incidentu, nebo přesněji tzv. „Wiltonské záležitosti“,¹⁶⁸ věnoval. Konkrétně se jednalo o sled událostí, které odstartovala 24. dubna 1528 smrt Cecily Wylloughbyové, abatyše z Wiltonského převorství.¹⁶⁹ Hned po její smrti se objevily dvě kandidátky, Eleanor Careyová a Isabel Jordaynová. První jmenovaná, Eleanor, byla sestrou Williama Careyho, který se snažil prosadit její jmenování. Jenže William Carey byl jednou z obětí potivé nemoci, a proto po jeho smrti převzala zájem o celou záležitost Anna Boleynová, která se snažila prosazovat zájmy vlastní rodiny. Apelovala proto na Jindřicha, aby rozhodl v její prospěch. Do hry však vstoupila další síla, Isabela Jordaynová, na jejíž straně stál kardinál Wolsey.¹⁷⁰

Časem však vyplulo na povrch, že Eleanor Careyová má dvě děti, a to se dvěma různými kněžími.¹⁷¹ Ošklivé zvěsti kolovaly rovněž o Isabele, a to především kvůli jejímu stáří. Výsledkem tak byla patová situace, která byla předložena samotnému králi. Ten své

¹⁶⁵ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 333.

¹⁶⁶ Walter Welsh, John Carrey a Yrion Brearton byli sluhy králových komnat jejichž úkolem bylo se starat o pány v soukromých komnatách, kteří byli hosty krále Jindřicha. Jedním z pánů byl zmíněný mistr Brown, jménem sir Antony Brown. *The Letters of King Henry VIII. A selection, with a few other documents*, ed. Muriel St. Clare BYRNE, London 1936, s. 74.

¹⁶⁷ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 333.

¹⁶⁸ „Matter of Wilton“ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 30.

¹⁶⁹ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 74.

¹⁷⁰ *Tamtéž*, s. 74.

¹⁷¹ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 333–335.

rozhodnutí Anně oznámil v dopise napsaném v červenci 1528.¹⁷² Jindřich prohlásil, že na místo abatyše nemůže jmenovat někoho s takovou pověstí, a proto Eleanor nepřichází v úvahu. Mohlo se zdát, že to Jindřichovo rozhodnutí otevře cestu Isabelu, ale král rozhodl, že nebude jmenována ani jedna z navržených žen. Nešlo ani tak o to, že by se Jindřichovi volba Isabely nezamlouvala, jako spíš o jeho slib, který dal Anně. Wolsey s tímto rozhodnutím nesouhlasil a jak se později ukázalo, jmenoval novou abatyší Wiltonského převorství Isabelu Jordanovou.¹⁷³ Tím se však vzepřel královi přímému rozkazu a ponížil jej před Annou Boleynovou, čímž na sebe přivolal králův hněv a upadl v nemilost.

3.3 Rozvod a politické pozadí korespondence

Již roku 1527 vešlo ve známost, že Jindřich VIII. uvažuje o ukončení manželství s Kateřinou Aragonskou. Jedním z důvodů králova rozhodnutí byla jeho touha po mužském dědici, neboť všichni synové, které mu Kateřina porodila, zemřeli krátce po narození, a tak jediný syn Jindřicha VIII. byl levoboček. Od poloviny 20. let byl král již velmi zoufalý, poněvadž se mu stále nedostávalo legitimního mužského dědice. A přestože na trůn mohla usednout jeho dcera Marie, usiloval o to, aby po jejím boku seděl silný panovník, který by dokázal vládnout zemi.¹⁷⁴ V úvahu tak přicházela další možnost, a to anulace sňatku s Kateřinou Aragonskou a nové manželství, které by mu tolik vytouženého syna přineslo.

Otázka Jindřichova rozvodu s Kateřinou Aragonskou se začala řešit v květnu 1527, kdy král prohlásil své první manželství za neplatné. Odvolával se přitom na církevní zákony, které zakazovaly, aby se muž oženil s ženou svého bratra, k čemuž v Jindřichově případě opravdu došlo, neboť se Kateřina měla původně provdat za Jindřichova staršího bratra Artura, který však záhy zemřel.¹⁷⁵ Nejlepší Jindřichovou možností tedy bylo zpochybnění platnosti papežského dispenzu, který před lety Jindřichovi svatbu s Kateřinou povolil. Začala se tak řešit otázka, zda bylo původní Arturovo manželství s Kateřinou naplněno. Kdyby tomu tak skutečně bylo, mohlo být stávající Jindřichovo manželství prohlášeno za neplatné. Jindřichovy snahy o rozvod s Kateřinou Aragonskou

¹⁷² *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 30–33.

¹⁷³ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII.*, New York 2003, s. 335.

¹⁷⁴ *Tamtéž*, s. 199.

¹⁷⁵ *Letters and Papers, Foreign and Domestic, Henry VIII, 1524–1530*, ed. John BREWER, Vol. 4, č. 3140, London 1875.

tak byly vystavěny na zpochybnění platnosti samotného manželství i papežského dispenzu.¹⁷⁶

Přestože v Římě již dříve obdrželi žádosti ke zrušení sňatků, případ Jindřicha VIII. nebyl zdaleka tak snadný, neboť Kateřina byla kromě postu anglické královny rovněž tetou císaře Karla V. Habsburského. Toto postavení bylo pro císaře příslibem dobrých vztahů s Anglií, neboť Kateřina jej vždy plně podporovala a potencionální rozvod by zmíněné vztahy mohl snadno zpřetrhat, po čemž netoužil ani papež.¹⁷⁷ Římu se navíc nezamlouvala skutečnost, že by na anglický trůn měla usednout králova milenka, s jejíž sestrou dokonce dříve udržoval milostný poměr.¹⁷⁸ Je docela pravděpodobné, že na jaře 1527 začala Anna Boleynová usilovat o dosažení vyšších politických cílů. Jedinou nadějí, jak by mohla prosazovat své vlastní zájmy, bylo udržování vztahu s králem v rovině, která krále nutila k ústupkům, ale zároveň jej motivovala. Kdyby se tyto informace dostalo ke kardinálovi, tak by mohla být ohrožena celá její rodina.¹⁷⁹ Wolsey se sice snažil zajistit svému králi anulaci prvního manželství, ale již neměl v úmyslu dosadit na místo Kateřiny Aragonské Annu Boleynovou, neboť doufal ve zprostředkování Jindřichova sňatku s francouzskou princeznou.¹⁸⁰

Rozvod se mezitím v polovině července 1527 stal veřejnou záležitostí, když se Karel V. Habsburský dozvěděl, co se na jeho tetu Kateřinu chystá, přičemž ji přislíbil svou plnou podporu. Kateřina Aragonská požadovala svolání koncilu, který by otázku platnosti jejího manželství s Jindřichem VIII. vyřešil, ale bála se, že by již zmíněný koncil řídil kardinál Wolsey, který byl blízkým přítelem a rádcem Jindřicha VIII. Wolsey byl Jindřichem dokonce vyslán do Francie, kde měl projednat anulaci manželství s dalšími kardinály pod záštitou papežské autority.¹⁸¹ Avšak jeho nepřítomnosti u dvora využili ve svůj prospěch jeho političtí rivalové, kterým se podařilo podkopat jeho autoritu a získat si tak sympatie Anny Boleynové. Za daných okolností byla Anna pro kardinálovy odpůrce mocnějším spojencem než Kateřina Aragonská, neboť byla neteří vévody z Norfolku, vůdce strany šlechticů, a její ambice z ní udělaly dychtivý nástroj ke svržení kardinála Wolseyho.

¹⁷⁶ David STARKEY, *Six wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 203.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 204.

¹⁷⁸ Paul FRIEDMANN, *Anne Boleyn: A Chapter of English History 1527–1535*, London 1884, s. 43.

¹⁷⁹ Martin HUME, *The Wives of Henry the Eighth and the parts they played in history*, London 1905, s. 129.

¹⁸⁰ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004, s. 110.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 207.

V průběhu Wolseyho francouzského pobytu Jindřich VIII. tajně vyslal do Říma Williama Knighta,¹⁸² který měl osobně apelovat na papeže. Jindřich tím chtěl urychlit celý proces, který se prostřednictvím francouzského zasedání kardinálů mohl protáhnout na mnoho měsíců. Proto Jindřich přišel s novým plánem, který byl založen na tom, že pokud bylo jeho první manželství protiprávní od samého počátku, tak králi stačí pouze zvláštní dispenz povolující sňatek se sestrou jeho bývalé milenky. Tím by byla Anna a Jindřich skrze jeho dávný poměr s Marií Boleynovou spříznění v prvním stupni.¹⁸³ Královny vyhlídky na brzké vyřešení anulace se však značně ztenčily, protože od května do září 1527 probíhalo drancování Říma vojsky Karla V. Habsburského, známé jako *Sacco di Roma*. V průběhu tohoto plenění se papež stal císařovým zajatcem. Knightovi tak byla udělena audience až na konci prosince.¹⁸⁴ Papež se v té době stále nacházel ve svízelné situaci, neboť jako zajatec Karla V. nemohl vyhovět Jindřichovým prosbám. Následně souhlasil s vyslyšením Jindřichových proseb, ale pouze pokud bude jasné prokázáno, že jeho první manželství s Kateřinou Aragonskou bylo od počátku neplatné.¹⁸⁵ Přesto ale papež žádal o odložení procesu, dokud nebude plně osvobozen. Knight považoval za moudré postupovat obezřetně, protože papežův souhlas byl získán v době jeho zajetí a mohl proto být považován za vynucený. Vyplenění Říma a zajetí papeže tak anglickému králi vzalo naději na brzké vyřešení rozvodu.¹⁸⁶

Začátkem roku 1528 se kardinál Wolsey rozhodl pro opětovné vyslání nejschopnějších vyslanců do Říma. Prvním z nich byl Stephen Gardnier, který se vyznačoval neochvějnou věrností králi a také byl osobním sekretářem kardinála Wolseyho. Druhým vyslancem byl doktor teologie Edward Fox, jenž byl také v kardinálových službách, a který se výborně vyznal v kanonickém právu.¹⁸⁷ Jindřichovou snahou bylo využít pomoci kardinála Campeggia,¹⁸⁸ který už kdysi

¹⁸² William Knight, (*1475 – †1547) biskup z Bathu a Wellsu, byl státní tajemník a diplomat, působící za vlády Jindřicha VIII. V roce 1527 byl poslán do Říma, aby se pokusil o anulaci manželství Jindřicha VIII. a Kateřiny Aragonské.

¹⁸³ Geoffrey PARMITER, *The King's Great Matter: A Study of Anglo-Papal Relations 1527–1534*, New York 1937, s. 21.

¹⁸⁴ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 208.

¹⁸⁵ *Letters and Papers, Foreign and Domestic, Henry VIII, 1524–1530*, ed. John BREWER, Vol. 4, č. 3694, London 1875.

¹⁸⁶ *Tamtéž*, s. 3749.

¹⁸⁷ Eric IVES, *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004, s. 97.

¹⁸⁸ Lorenzo Campeggio (*1474 – †1539) svou životní dráhu začal jako právník a po smrti manželky se stal církevním hodnostářem. Záhy na to získal kardinálský klobouk. Mimo jiné ho král Jindřich VIII. nechal jmenovat biskupem salisburským. Byl také posledním kardinálem ochráncem Anglie, před jejím odchodem od katolické církve.

posloužil jako užitečný prostředník, když apeloval na papeže v této záležitosti.¹⁸⁹ Proto byli poslové vysláni do Říma s úkolem, aby přesvědčili papeže k vyslání pověřené komise, která měla celou záležitost posoudit a rozhodnout o anulaci. Díky tomu nakonec papež vyslal do Anglie jako svého zástupce právě Campeggia.¹⁹⁰

V dopise z února 1528 král informoval Annu, že posel a jeho společník, jimiž jsou myšleni výše zmínění Fox a Gardnier, byli vysláni do Říma s již zmíněným poselstvím.¹⁹¹ Ve skutečnosti se rozvod známý jako „*Velká událost*“¹⁹² byl v roce 1528 velmi diskutovanou královskou aférou. Královy dopisy z tohoto roku ukazují, jak velký tlak na něj Anna Boleynová v souvislosti s ukončení prvního manželství vyvíjela. Je vysoce pravděpodobné, že Jindřicha ve svých dopisech neustále přesvědčovala o tom, že rozvod je jedinou cestou k tomu, aby ji získal.

Počátkem února 1528 se Fox a Gardnier vydali na cestu do Říma a již v březnu se setkali s papežem. Započalo tak velké jednání. Papež si stál za názorem, že král požaduje prohlášení sňatku za neplatný pouze ze soukromých důvodů, poněvadž ho k tomu dohání marnivost a nepatřičná láska k Anně Boleynové. Ze strany krále však byly předloženy důvody, které se týkaly neplatnosti manželství uzavřeného s Kateřinou Aragonskou, například argument, že církevní právo nedovoluje pojmout za manželku ženu svého bratra.¹⁹³ Mezi dalšími důvody bylo uvedeno stáří Kateřiny. Král se totiž obával, že ve svém věku už nebude schopna přivést na svět další potomky. A právě jednou z hlavních králových priorit bylo mít mužského potomka, který po jeho smrti usedne na anglický trůn.¹⁹⁴

Papež se za každou cenu bránil definitivnímu rozhodnutí o anulaci, a tak zvolil taktiku neustálého protahování celé věci, přičemž doufal, že si to král s rozvodem mezitím rozmyslí. Gardnier byl však schopnějším vyjednávačem než Knight, a tak i přes značné obtíže nakonec přiměl papeže, aby králi nabídl vydání nového dispenzu.¹⁹⁵ Z Říma vyslal již zmíněného kardinála Campeggia, který měl sestavit komisi a vést celý proces. Papež nejprve odmítal Campeggia vybavit dekrety, které by ho opravňovaly vynést konečné usnesení, ale nakonec se podvolil. Přesto však předal legátovi jasné instrukce, aby komise

¹⁸⁹ *Letters and Papers, Foreign and Domestic, Henry VIII, 1524–1530*, ed. John BREWER, Vol. 4, č. 3910, London 1875.

¹⁹⁰ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 64.

¹⁹¹ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 16–17.

¹⁹² „*Great Matter*“ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 285.

¹⁹³ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 203.

¹⁹⁴ Jan CHLUBNA, „*Z milosti Boží synové budou následovat*“ *Jindřich VIII. v zápase o zajištění dynastie Tudorů*, *Historický Obzor*, 23, č. 9/10, 2012, s. 198.

¹⁹⁵ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 64.

pouze přezkoumala případ a předala podklady k dalšímu šetření.¹⁹⁶ Legátovým úkolem bylo řešit celou záležitost co nejklidnější cestou a bez zbytečného rozruchu.

Z Jindřichových dopisů se dozvídáme, že v této době opravdu věřil v brzké ukončení rozvodových záležitostí. To však navzdory jeho očekávání nepřicházelo tak rychle, jak by si přál. Proto také Annu opakovaně žádal, aby neztrácela naději, protože všechen ztracený čas se dá vynahradit. Tato slova se v jednom ze svých dopisů rozhodl podpořit latinským úslovím „*ultra posse non est esse*“, což v překladu znamená „*jeden nemůže udělat víc, než je možné*.“¹⁹⁷ V červenci 1528 pobýval král v Amptillu a Anna Boleynová se i nadále zdržovala mimo královský dvůr.¹⁹⁸ Jindřich však její návrat netrpělivě očekával, a proto také poslal jejího bratra Thomase, aby jí předal jeho dopis popisující posun v záležitostech souvisejících s rozvodem.¹⁹⁹

Po vyléčení z potivé nemoci se Anna o několik týdnů později vydala za Jindřichem do Amptillu, kde oba netrpělivě vyhlíželi příjezd papežského legáta. Z tohoto místa rovněž poslala Wolseymu svůj jediný dopis s postskriptem od krále, který máme v milostné korespondenci k dispozici.²⁰⁰ Dopis je to laskavý a Anna v něm kardinála žádala o zprávy týkající se Campeggia. Anna v něm mimo jiné tvrdila, že ačkoli ho nemůže nijak odměnit za jeho veškerou snahu: „*miluje ho, kromě jeho královské milosti, nejvíc ze všech bytostí na světě*.“²⁰¹ Cílem její snahy však bylo pouze získat zprávy o příchodu legáta. V postskriptu si Jindřich vyjádřil svou důvěru v kardinála, díky jehož péči bude problém s anulací prvního manželství jistě brzy vyřešen.²⁰²

Během druhé poloviny roku 1528 pobývala Anna Boleynová střídavě u královského dvora a na venkovských sídlech svého otce. Nepřála si být neustále Jindřichovi na blízku, protože její postavení bylo stále nejisté.²⁰³ Anna se rovněž musela potýkat s rizikem ztráty Jindřichovy náklonnosti. Campeggio byl navíc konečně na cestě do Anglie, a tak by nebylo výhodné předvádět Annu před papežským vyslancem, který by mohl namítat, že se mu přímo před očima prochází skutečná příčina Jindřichových rozhodnutí.²⁰⁴

¹⁹⁶ Geoffrey PARMITER, *The King's Great Matter, A study of Anglo-Papal Relations 1527–1534*, New York 1967, s. 38–39.

¹⁹⁷ *The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 17.

¹⁹⁸ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 80.

¹⁹⁹ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s.37–38.

²⁰⁰ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s 18–19.

²⁰¹ „*But alonely in loving you, next unto the king's grace, above all creatures living*.“ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 19.

²⁰² *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s 20–21.

²⁰³ Paul FRIEDMANN, *Anne Boleyn. A Chapter of English History 1527–1535*, London 1884, s. 77.

²⁰⁴ Paul FRIEDMANN, *Anne Boleyn. A Chapter of English History 1527–1535*, London 1884, s. 77.

Po jejich krátkém setkání počátkem srpna přišlo další odloučení, o němž se dozvídáme v následujícím dopise,²⁰⁵ který naznačuje, že v jejich vztahu bylo dosaženo nové etapy. Jindřichovo vyjadřování působí mnohem intimněji než v jakémkoli předchozím dopise. Annu zde nazývá „svým vlastním miláčkem.“²⁰⁶ Král rovněž psal o tom, jak často na Annu myslel a přál si být v jejím náručí. „Myslím, že je to způsobeno Vaší laskavostí a mou horlivostí, jinak si nedovedu představit, že by mě měl Váš odjezd za tak krátkou dobu tolik zarmoutit.“²⁰⁷ Bylo by však unáhlené tvrdit, že se Anna stala jeho milenkou.

Příjezd papežského legáta měl Annu Boleynovou přesvědčit o králově upřímné snaze nechat se rozvést. S vyhlídkami na svou novou roli coby manželky anglického krále se stala těmto myšlenkám otevřenější.²⁰⁸ Anna měla však oproti královně Kateřině velikou nevýhodu, neboť na své straně neměla anglický lid, který v ní viděl jen další královu milenkou s příliš vysokými ambicemi. Jindřich také Annu informoval o svém trápení, jež mu způsobila její nepřítomnost.²⁰⁹ Přesněji použil slovo „*elengeness*“, které může znamenat bídu, mrzutost nebo osamělost.²¹⁰ Útěchou mu však byla vyhlídka na to, že Annu v brzké době opět spatří. Tím bylo doprovázeno královo rozhodnutí, že pokud Anna nemohla přijet ke dvoru, přijede on za ní nebo se přinejmenším mohli sejít na půli cesty na panství Beddington. Jednalo se o venkovské sídlo jeho přítele a Anina bratrance Sira Nicholase Carewa.²¹¹ Sídlo se nacházelo 10 mil od Londýna a 16 mil od sídla Anniných rodičů v Heveru.

Další Jindřichovou útěchou byla kniha, kterou napsal, a s jejíž pomocí chtěl argumentovat během rozvodového procesu s Kateřinou Aragonskou. Konkrétně se jednalo o knihu s názvem *Glasse of the Truthe*,²¹² která se již zmiňovaným rozvodem zabývala. Kniha byla sepsána na základě materiálů, které Jindřichovi poskytla skupina teologů svolaných na žádost samotné Anny Boleynové. Později se do čela této teologické skupiny dostal Edward Fox, jeden z vyslanců poslaných do Říma.²¹³

²⁰⁵ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 39–40.

²⁰⁶ „*Mine own sweetheart*“ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 39.

²⁰⁷ „*I think your kindness and my fervency of love causeth it; for, otherwise, I would not have thought it possible that for so little a while it should have grieved me.*“ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 39.

²⁰⁸ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 81.

²⁰⁹ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 39–40.

²¹⁰ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 340.

²¹¹ *Tamtěž*, s. 339.

²¹² *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 40.

²¹³ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 83.

Později Anna přijela do Greenwiche, kde spolu s Jindřichem strávila Vánoce na přelomu let 1528–29. Jindřich dorazil už 18. prosince, kdy se připojil ke Kateřině. Anna tam byla také, ale byla ubytována ve svém vlastním domě. Pravděpodobně z důvodu výrazného nesouhlasu ze strany Kateřiny Aragonské. Zdá se ale poněkud zvláštní, že by se někdo jako Anna nechal královninou přítomností tak lehce zastrašit. Jako možný důvod Annina jednání připadá v úvahu fakt, že se držela v ústraní kvůli hostům, kterými byli kardinálové Wolsey a Campeggio.²¹⁴ „*Přestože nemám mnoho času,*“ napsal Jindřich v dalším dopise, „*vzpomněl jsem si na svůj slib, abych Vás ve stručnosti informoval o tom, jak se naše záležitosti vyvíjí.*“²¹⁵ Jednou ze zmíněných „záležitostí“ bylo zajištění ubytování pro Annu Boleynovou. V červenci 1528 jí dal král k dispozici ubytování v Greenwichi, což bylo téměř ve stejné době, kdy Anna odešla z královniných služeb. Kardinál Wolsey měl za to, že z hlediska dvorské etikety by lépe odpovídalo, kdyby Anna měla vlastní domácnost. Odpovídající místo bylo objeveno v paláci Bridewell, což bylo Jindřichovo londýnské sídlo, které využíval během jednání s Campeggiem.²¹⁶ Anna se v nové domácnosti zabydlela již na začátku prosince, jak dokládá hlášení francouzského velvyslance Jeana de Bellay, který oznámil Montmorencymu, že: „*král jí připravil velmi krásné ubytování, které jí poskytl nedaleko od sebe.*“²¹⁷ Anna tak byla králi blízko jak psychicky, tak fyzicky. Také londýnský lid si mohl pomalu začít zvykat na její přítomnost u královského dvora.

Mezitím se blížil očekávaný příjezd kardinála Campeggia. Na cestě byl téměř čtyři měsíce, ale jednoho dne v polovině září napsal Jindřich své milence, která právě pobývala na hradě Heveru, že: „*Legát, po jehož přítomnosti nejvíce toužíme, dorazil do Paříže minulou neděli, takže věřím, že příští pondělí uslyším o jeho příjezdu do Calais.*“²¹⁸ Annu Boleynovou již dříve, z důvodu právě očekávaného příjezdu kardinála, Jindřich poslal do Heveru, neboť bylo nezbytné její přítomností nevyvolávat zbytečnou provokaci. Campeggio dorazil 14. září 1528 do Paříže. Jindřich očekával, že by mohl do týdne dorazit do Calais, a to vzhledem k tomu, že když psal dopis, byl legát ještě v Paříži. Pro vysvětlení, král psal, že kardinál dorazil do Paříže minulou neděli nebo pondělí, tj. 13.

²¹⁴ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 344.

²¹⁵ „*Though I have scant leisure, yet, I thought it convenient to certify you briefly in what case our affairs stand.*“ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 41.

²¹⁶ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York, s. 343.

²¹⁷ *Letters and Papers, Foreign and Domestics, Henry VIII, 1524–1530*, ed. John BREWER, Vol. 4, č. 4649, London 1875.

²¹⁸ „*The legate which we most desire arrived at Paris on Sunday or Monday last past, so that I trust by the next Monday to hear of his arrival at Calais.*“ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 43.

nebo 14. září, a očekává tak, že do dalšího pondělí dorazí do Calais. Následující týden by pak mohl již být v Londýně.²¹⁹ Komise, která ho jmenovala, aby jednal s Wolseym, byla vytvořena v dubnu, ale z důvodu Campeggioví nemoci bylo jednání odloženo. Kardinál odjel z Říma na konci července roku 1528. Cesta do Anglie mu však trvala dva měsíce, neboť trpěl bolestivými záchvaty dny. Je možné, že právě proto jej papež Klement VII. mohl úmyslně jmenovat svým legátem, aby tak pozdržel samotný průběh jednání. Je možné, že papež doufal, že snad krále brzy Anna Boleynová omrzí a nebude tak nadále požadovat prozkoumání platnosti sňatku s Kateřinou Aragonskou a anulaci manželství. Přesto 18. září 1528 papežský legát opustil Paříž a vydal se do poslední fáze své cesty.²²⁰

Dne 29. září 1528 dorazil kardinál Campeggio do Doveru a 7. října do Londýna, kde byl krátce ubytován u vévody ze Suffolku. Oficiální příjezd ke dvoru byl stanoven na 8. října, nicméně kardinál oficiální přijetí u dvora odmítl a v tichosti se přesunul do Bath Palace, londýnského sídla salisburských biskupů nedaleko Temple Baru. První jednání tak započala až 9. října 1528.²²¹ Druhý den po příjezdu se Campeggio nejprve setkal s kardinálem Wolseym, a poté společně navštívili královnu Kateřinu, kterou se snažili přesvědčit, aby dobrovolně vstoupila do kláštera. Oba kardinálové se za každou cenu chtěli vyhnout soudnímu procesu, přičemž Jindřich hrozil, že Kateřinu k odchodu do kláštera případně donutí.²²²

Anna, která tou dobou pobývala na hradě Hever, daleko od krále a vyloučena z účasti na zmíněných událostech, ztrácela trpělivost a požadovala po Jindřichovi informace o vývoji jednání. Právě na to odkazuje poslední dopis,²²³ ve kterém Jindřich reaguje na její marnivé a negativní myšlenky a je rád, že je natolik rozumná, že je dokázala potlačit. Bezpochyby muselo být pro Annu náročné pobývat daleko od dvora a bez sebemenších informací o aktuálním dění. „*Ujišťuji Vás,*“ povzbuzoval Jindřich Annu, „*že už nic na světě nedokáže zvrátit tuto situaci a oba se již brzo společně dočkáme svého vytouženého konce.*“²²⁴

A svého vytouženého konce se o pár let později dočkali, přestože cesta k němu nebyla jednoduchá. Jindřich VIII. se musel probíjet k získání Anniny náklonnosti a Anna se musela zase postavit tváří v tvář lidu, který ji považoval za obyčejnou královnu

²¹⁹ David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 337–338.

²²⁰ *The Letters of King Henry VIII*, ed. Muriel BYRNE, London 1936, s. 83–84.

²²¹ Alison WEIR, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992, s. 109–111.

²²² David STARKEY, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003, s. 338–339.

²²³ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 45–47.

²²⁴ „*I assure you for thereby shall come, both to you and me, the greatest quietness that may be in this world.*“ *The love letters of Henry VIII to Anne Boleyn with notes*, ed. John LUCE, London 1906, s. 45.

milenku. Přesto se jejich příběh stal slavným, a to hlavně zásluhou milostné korespondence.

Závěr

V průběhu výzkumu o milostné korespondenci Jindřicha VIII. a Anny Boleynové bylo podrobena analýze všech osmnáct dochovaných dopisů. Tato práce se již od počátků potýkala s několika problémy spjatými především s omezeným přístupem k pramenům osobní i diplomatické povahy, které mohly poskytnout lepší vhled do vztahu Jindřicha VIII. a Anny Boleynové. Navzdory tomu se našlo množství edic, které významně přispěly ke zpracování zkoumaného tématu a zdárnému završení cílů této práce.

Další překážkou ve zkoumání korespondence vztahu Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou byla absence osobních deníků obou zmiňovaných aktérů, které mohly přispět k pochopení jejich myšlenkových pochodů a pocitů. Stejně problematickou se ukázala absence Anniných dopisů, bez nichž bylo velmi náročné interpretovat vývoj jejich postojů či citů chovaných k anglickému králi. Jako důvod absence Anniných dopisů může být jejich zničení samotným Jindřichem VIII. v době Anina odsouzení k trestu smrti. Oproti tomu originály Jindřichových dopisů jsou dodnes uloženy ve Vatikánské knihovně, v průběhu let tak byly mnohokrát zpřístupněny formou edic, které byly v samotné práci taktéž představeny. Přičemž za zmínku stojí, že některé edice rovněž zahrnovaly i jinou korespondenci než tu milostnou.

Na samotné Jindřichovy dopisy je možné nahlížet ve dvou zcela odlišných rovinách. Na jedné straně zde jsou dopisy původně psané ve francouzštině, které byly příkladem klasické dvorské lásky. Vedle toho dopisy psané v angličtině měly spíše formální podobu. Jindřich v nich psal především o událostech u anglického dvora, které se přímo dotýkaly jak jeho, tak Anny Boleynové. Tento dvojí aspekt zkoumané korespondence této práci poskytl možnost zabývat se nejen vztahem Jindřicha VIII. a Anny Boleynové, ale rovněž událostmi, které s ním více či méně souvisely.

Ze samotné analýzy Jindřichových milostných dopisů vyplynula příležitost jejich tematického rozčlenění hned do několika tematických oblastí. Hlavním z nich byl samotný vztah Jindřicha VIII. s Annou Boleynovou, jehož počátky můžeme hledat v roce 1526, kdy Anna debutovala u anglického dvora. První dopisy Jindřich VIII. napsal v průběhu roku 1527. Celá korespondence se odehrává mezi roky 1527–1528, přičemž některé dopisy máme s přibližným a jiné s přesným datem. S jistotou tak můžeme říct, že poslední dopis Jindřich Anně napsal na konci října roku 1528.

Vývoj vztahu mezi oběma aktéry nebyl snadný, což je v dopisech velmi dobře vidět, a to především na tom, jak se proměňovalo Jindřichovo chování vůči Anně Boleynové, a také na stylu jeho psaní. Když Jindřich začal psát dopisy, neměl žádnou jistotu, že se Anna bude chtít stát jeho milenkou, což dokládají první tři dopisy, v nichž se setkáváme se zamilovaným, ale zdráhavým Jindřichem, který touží po projevu Anniny náklonosti. Zlom přišel až v rámci čtvrtého dopisu, ve kterém již Annu oslovoval jako svou paní a milenkou. Zasluhu na těchto změnách měl bezpochyby vývoj jeho vztahu s Kateřinou Aragonskou a začátek jeho snah o anulování tohoto svazku.

V roce 1527 tak už bylo veřejně známo, že Jindřich VIII. usiluje o anulaci sňatku se svou první manželkou. Když se Anna o rozvodu dozvěděla změnila svůj odmítavý postoj ke králi a přijala jeho nabídku stát se jeho milenkou, neboť se její vyhlídky na manželství staly reálné. Čím více se blížilo vyřešení anulace sňatku, tím více se jejich vztah prohluboval. Do Říma byli vysláni královi vyslanci, jejichž úkolem bylo vyjednat pro Jindřicha papežský dispens. V důsledku těchto jednání do Anglie na podzim roku 1528 dorazil papežský legát Campeggio, jehož úkolem bylo celou záležitost okolo rozvodu prozkoumat. Díky tomu započalo jednání, které nakonec skončilo Jindřichovým rozvodem s Kateřinou Aragonskou a sňatkem s Annou Boleynovou.

Anna Boleynová byla ve své době velmi netradiční ženou. Vnucovala se do světa, kde dominovali muži a anglický lid ji neměl rád, protože jako svou královnu uznával Kateřinu Aragonskou. Přesto se jí z hlediska pozdějších dějin dostalo jistého zadostiučinění, když na anglický trůn usedla její dcera Alžběta I., jejíž vláda je dodnes označována jako „zlatý věk“ anglických dějin.

V případě pokračování tohoto výzkumu myslím, že by bylo přinejmenším zajímavé analyzovat korespondenci Jindřicha VIII. a Anny Boleynové po roce 1528 a pokračovat až do Anniny smrti v roce 1536. Domnívám se, že by se takováto práce, zejména u zájemců o dějiny raně novověké Anglie, mohla těšit značnému zájmu.

Resumé

KOUDELKOVÁ, Alena. *Milostná korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2021, s. 50.

Jindřich VIII. je dodnes vnímán jako jeden z nejvýznamnějších anglických panovníků, neboť jeho vláda zemi přinesla řadu změn, z nichž je obvykle nejvíce připomínán vznik anglikánské církve. Jindřichova vláda byla provázena touhou po mužském dědici, což bylo krom jiného i důvodem jeho šesti manželství. Nejvýraznějším z nich se však stalo v pořadí druhé manželství s Annou Boleynovou, které se také stalo záminkou k rozchodu jak s římskokatolickou církví, tak se svou první manželkou Kateřinou Aragonskou.

Výzkum milostné korespondence Jindřicha VIII. a Anny Boleynové proto přináší nejen náhled do počátku a vývoje jejich vztahu, ale rovněž mapuje politické a historické události, které měly nemalý vliv také na obsah Jindřichových dopisů.

Klíčová slova: Jindřich VIII., Anna Boleynová, rod Tudorovců, Anglie v 16. století, manželství, rozvod, milostná korespondence, sňatková politika v 16. století, anglická reformace.

Seznam pramenů a literatury

Prameny:

A Collection of State Papers Relating to Affairs In the Reigns of King Henry VIII King Edward VI Queen Mary and Queen Elizabeth: From the Years 1542-1570, ed. Samuel HAYNES, London 1740.

CAVENDISH, George, *The Life of Cardinal Wolsey*, ed. Samuel W. SINGER, London 1827.

Letters of K. Henry VIII to Anne Boleyn, in: Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus Gestis, ed. Thomas HEARNE, Oxford 1720

Love-Letters from King Henry the Eighth to Anne Boleyn. And two Letters from Anne Boleyn to Cardinal Wolsey with her Laft to Henry the Eighth, in: The Harleian Miscellany, or, A Collection of Scare, Curious, and Entertaining Pamphlets and Tracts, As well in Manuscripts as in Print, Found in the late Earl Of Oxford's Library. Interspersed With Historical, Political, and Critical Notes, ed. Samuel JOHNSON – William OLDYS, Vol. 3, London 1745.

Lettres de Henry VIII à Anne Boleyn, ed Georges-Adrien CRAPELET, Paris 1826.

Love-Letters of Henry VIII, in: Letters of the Kings of England, ed. James HALIWELL-PHILLIPS, Vol. 1, London 1846.

Letters and Papers, Foreign and Domestic, of the Reign of King Henry VIII, ed. John Sherren BREWER, Vol. 4, London 1875.

The Love Letters of Henry VIII to Anne Boleyn with Notes, ed. John LUCE, London 1906.

The Letters of King Henry, ed. Muriel BYRNE, London 1936.

Primární literatura:

- BENGER, Elizabeth Ogilvy, *Memoirs of the Life of Anne Boleyn, Queen of Henry VIII*, Vol. III., London 1821.
- BERNARD, George W., *Anne Boleyn: Fatal Attractions*, Yale 2010.
- BERNARD, Geroge W., *Anne Boleyn's Religion*, in: *The Historical Journal* 36, 1993, č. 1, s. 1–20.
- FRASER, Antonia, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992.
- FRIEDMANN, Paul, *Anne Boleyn; A Chapter of English History 1527-1536*, Vol. 1., London 1884.
- HUME, Martin, *The Wives of Henry the Eight and the Parts They Played in History*, London 1905.
- CHLUBNA, Jan, *Z milosti Boží synové budou následovat. Jindřich VIII. v zápase o zajištění dynastie Tudorů*, *Historický Obzor* 23, Praha 2012, s. 194–198.
- CHLUBNA, Jan, *Kdo mu slíbil prince? Jindřich VIII. v zápase o zajištění dynastie Tudorů*, *Historický Obzor* 24, Praha 2013, s. 242–252.
- IVES, Eric W., *The Life and Death of Anne Boleyn*, Oxford 2004.
- IVES, Eric W., *Anne Boleyn and the Early Reformation in England: The Contemporary Evidence*, in: *The Historical Journal* 37, 1994, č. 2, s. 389–400.
- IVES, Eric, *Stress, Faction and Ideology in Early-Tudor England*, in: *The Historical Journal*, 34, 1991, č. 1, s. 193–202.
- PARMITER, Geoffrey De C., *The King's Great Matter. A study of Anglo-Papal Relations 1527–1534*, New York 1967.
- STARKEY, David, *Six Wives. The Queens of Henry VIII*, New York 2003.
- STRICKLAND, Agnes, *Lives of the Queens of England*, Vol. 4, Philadelphia 1852.
- WARNICKE, Retha, *Anne Boleyn's Childhood and Adolescence*, in: *The Historical Journal* 28, 1985, č. 4, s. 939–952.
- WARNICKE, Retha, *The Rise and Fall of Anne Boleyn: Family Politics at the Court of Henry VIII*, Cambridge 1989.
- WARNICKE, Retha, *The Rise and Fall of Anne Boleyn*, Cambridge 1989.

Sekundární literatura:

- ACKROYD, Peter, *Dějiny Anglie: Tudorovci*, Praha 2017.
- BERNARD, Geroge W., *Anne Boleyn's Religion*, in: *The Historical Journal* 36, 1993, č. 1, s. 1–20.
- BERNARD, George W., *The King's Reformation: Henry VIII and the Remaking of the English Church*, New Haven 2005.
- BRACK, O. M., ed. *Samuel Johnson's Proposals for the „Harleian Miscellany,”* in: *Studies in Bibliography*, vol. 45, Virginia 1992, s. 127–130.
- DICKENS, George A., *The English Reformation*, London 2005.
- ELTON, Geoffrey R., *England Under the Tudors*, London 1977.
- ERICKSON, Carolly, *Great Harry: The Extravagant Life of Henry VIII*, New York 1980.
- GAIRDNER, James, *Mary and Anne Boleyn*, in: *The English Historical Review* 8, 1893, č. 29, s. 56–60.
- GAIRDNER, James, *The Draft Dispensation for Henry VIII's Marriage with Anne Boleyn*, in: *The English Historical Review* 5, 1890, č. 19, s. 544–550.
- GAIRDNER, James, *New Lights on the Divorce of Henry VIII*, in: *The English Historical Review* 11, 1896, č. 44, s. 673–702.
- GAIRDNER, James, *New Lights on the Divorce of Henry VIII*, in: *The English Historical Review* 12, 1897, č. 45, s. 1–16.
- HILSKÝ, Martin, *Shakespeareova Anglie – Portrét doby*, Praha 2020.
- HEPWORTH-DIXON, William, *History of two queens. I. Catherine of Aragon. II. Anne Boleyn*, Vol. 3., London 1874.
- HEPWORTH-DIXON, William, *History of two queens. I. Catherine of Aragon. II. Anne Boleyn*, Vol. 4., London 1874.
- HEPWORTH-DIXON, William, *History of two queens. I. Catherine of Aragon. II. Anne Boleyn*, Vol. 5., London 1874.
- HEPWORTH-DIXON, William, *History of two queens. I. Catherine of Aragon. II. Anne Boleyn*, Vol. 6., London 1874.
- KENNETH, Morgan, *Dějiny Británie*, Praha 2011.
- KOVÁŘ, Martin, *První léta Alžbětinské Anglie*, *Historický Obzor* 10, 1998, č. 3–4, s. 50–55.
- LACEY, Robert, *The Life and Times of Henry VIII*, London 1972.

- MACKAY, Lauren, *Inside the Tudor Court. Henry VIII and His Six Wives Through the Eyes of the Spanish Ambassador*, Stroude 2015.
- MacKENNEY, Richard, *Evropa šestnáctého století*, Praha 2001.
- MAUROIS, André, *Dějiny Anglie*, Praha 1993.
- NORTON, Elizabeth, *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession*, Stroude 2009.
- PAKENHAM-WALSH, William S., *A Tudor Story: The Return of Anne Boleyn*, Cambridge 1963.
- POLLARD, Albert F., *Thomas Cranmer and the English Reformation, 1459–1556*, New York 1906.
- SCARISBRICK, John J., *Henry VIII*, Berkeley 1968.
- STEPHEN, Leslie, *Dictionary of National Biography*, vol. 6, New York 1886.
- STEPHEN, Leslie, *Dictionary of National Biography*, vol. 8, New York 1891.
- STEPHEN, Leslie, *Dictionary of National Biography*, vol. 24, New York 1890.
- STEPHEN, Leslie, *Dictionary of National Biography*, vol. 27, New York 1891.
- STEPHEN, Leslie, *Dictionary of National Biography*, vol. 28, New York 1891.
- WEIR, Alison, *The Six Wives of Henry VIII*, London 1992.
- WILSON, Derek, *Henry VIII*, London 2009.
- WILLIAMSON, James A., *The Tudor Age*, London 1964.
- WOODING, Lucy, *Henry VIII*, London 2009.

Přílohy

Příloha č. 1. (vymezení datace a jazyka dopisů)

	Datace	Jazyk	Staré pořadí
Dopis č. 1	Červenec 1527	Francouzský	Dopis č. 4
Dopis č. 2	Červenec 1527	Francouzský	Dopis č. 6
Dopis č. 3	Červenec 1527	Francouzský	Dopis č. 10
Dopis č. 4	Červen 1527	Francouzský	Dopis č. 1
Dopis č. 5	Srpen 1527	Francouzský	Dopis č. 5
Dopis č. 6	Srpen 1527	Francouzský	Dopis č. 17
Dopis č. 7	Únor 1528	Anglický	Dopis č. 16
Dopis č. 8	Červen 1528	Anglický	Dopis č. 2
Dopis č. 9	Červen 1528	Francouzský	Dopis č. 11
Dopis č. 10	Červen 1528	Francouzský	Dopis č. 3
Dopis č. 11	Červen 1528	Anglický	Dopis č. 13
Dopis č. 12	Červenec 1528	Anglický	Dopis č. 9
Dopis č. 13	Červenec 1528	Francouzský	Dopis č. 12
Dopis č. 14	Červenec 1528	Anglický	Dopis č. 7
Dopis č. 15	Srpen 1528	Anglický	Dopis č. 17
Dopis č. 16	Srpen 1528	Anglický	Dopis č. 15
Dopis č. 17	Září 1528	Anglický	Dopis č. 18
Dopis č. 18	Říjen 1528	Anglický	Dopis č. 8